

strefa
Nauki

II OGÓLNOPOLSKA MULTIDYSCYPLINARNA STUDENCKA KONFERENCJA NAUKOWA

Publikacja pokonferencyjna,
wybrane abstrakty.

**II OGÓLNOPOLSKA
MULTIDYSCYPLINARNA
STUDENCKA
KONFERENCJA
NAUKOWA**

Publikacja pokonferencyjna,
wybrane abstrakty

Szczecin, 2023

**II OGÓLNOPOLSKA
MULTIDYSCYPLINARNA
STUDENCKA
KONFERENCJA
NAUKOWA**

Zespół redakcyjny:
Julia Jerka,
Magdalena Koziara-Piłatowska,
Miłosz Machocki

Recenzja
dr Ewa Rojewska,
dr Agnieszka Szlachta

WSTĘP

Niniejsza publikacja stanowi zbiór wybranych abstraktów prezentowanych podczas II Ogólnopolskiej Multidyscyplinarnej Studenckiej Konferencji Naukowej odbywającej się w ramach projektu, współfinansowanego ze środków z Ministerstwa Edukacji i Nauki, STREFA NAUKI. Autorami poniższych abstraktów są studenci i doktoranci polskich ośrodków akademickich, którzy aspirują do pozostania naukowcami. Jest nam niezmiernie miło, że dzięki realizacji projektu Strefa Nauki, mogliśmy pomóc młodym ludziom chcącym rozwijać się naukowo stwarzając im możliwość prezentacji swoich dotychczasowych osiągnięć naukowych oraz publikacji abstraktów. Mamy nadzieję, że dzięki takim działaniom więcej osób będzie miało szansę na zapoznanie się z pracami młodych badaczy oraz, że będzie to dla wielu zachętą do rozpoczęcia kariery naukowej w przyszłości.

NAUKI HUMANISTYCZNE I TEOLOGICZNE

Droga prawdy w *Fenomenologii ducha* G. W. F. Hegla

Joanna Szubert – Świątek
Uniwersytet Szczeciński

Prawda winna jest być źródłem dla nauki, która lepiej oddawałaby rzeczywistość, niż teorie dotychczas akceptowane. Prawda zatem po dziś dzień staje się motorem postępu, jak i motywacją rozwoju nauki.

G. W. F. Hegel zbudował swoją filozofię na prawdziwej tezie, której przeciwstawił prawdziwą antytezę, by w ten sposób powołać do życia prawdziwszą syntezę obu tych twierdzeń. Analiza prawdy w *Fenomenologii ducha* Hegla przybiera zatem formę ruchu, ewolucji, która powołana istnieniem przedmiotu, pozwala wyłonić się istnieniu świadomości. Ruch prawdy u Hegla, jak stwierdza Alexandre Kojève we *Wstępie do wykładów o Heglu*¹, rozpoczyna od stanowiska sensualisty, czyli od pewności zmysłowej i mniemania, których ujmowanie odbywa się w umyśle. Dzięki temu dochodzi do wniosku, że prawdą okazuje się nie przedmiot przed nami, a jedynie pojęcie, które zawiera w sobie ten oto przedmiot, jak i wszystkie mu podobne. Neguje w ten sposób istnienie tego oto przedmiotu przed nami, który miano prawdy mógłby się domagać i zwraca się ku idei w umyśle, której to właśnie miano prawdy przypisuje. Lecz gdy uzmysławia sobie, że przedmiot jest tak naprawdę konglomeratem cech, które w swej jednostkowości całość tworzą, powracamy znów do przedmiotu stwierdzając, że przedmiot nie mógłby istnieć, gdyby nie podmiot i synteza, jakiej dzięki przedmiotowi dokonuje. Przedmiotowi jest to bowiem obojętne, czy w ogóle, kiedy i kto, jego istnienie stwierdza. Choć i podmiot bez przedmiotu nie mógłby być wprowadzony w ruch w swoim umyśle. Lecz gdy przyjrzymy się całej tej zawłości, dochodzimy do wniosku, że prawda również nie posiada swojej istoty i tak jak przedmiot w umyśle kotwiczy. Skoro więc świadomość zapożycza na chwilę jedynie przedmiot, ideę, jak i prawdę, by móc ich istnienie stwierdzić, to również nie odnajduje w nich swojej istoty, a jednak w ruch zostaje wprowadzona, choć bytem określić się jej nie da. Świadomość bowiem, podobnie jak i prawda pozostają bliżej nieokreślonymi istotowo ideami, których ruch jesteśmy w stanie jedynie zaobserwować².

1. A. Kojève, *Wstęp do wykładów o Heglu*, tłum. Światosław Florian Nowicki, Fundacja ALETHEIA, Warszawa 1999, str. 77

2. G. W. F. Hegel, *Fenomenologia ducha*, tłum. Światosław Florian Nowicki, Fundacja ALETHEIA, Warszawa 2002, str. 73-99

The Insights into Teaching Chinese Culture in Chinese Language Classes in Poland

Ding Duczek
Uniwersytet Szczeciński

As one of the first countries established a diplomatic relationship with The People's Republic of China, Poland has been respectful and friendly to Chinese people, culture, arts, and history. Poland has been China's largest trading partner in Central and Eastern Europe for 18 consecutive years; in terms of financing, Poland is the only founding member of the Asian Infrastructure Investment Bank in Central and Eastern Europe. Academically, there are more and more Polish Universities have signed cooperation contracts with Chinese Universities so that hundreds of students from both countries can take a part in the Exchange Students' Program. Moreover, Polish people have always shown a great interest in learning the Chinese language. Chinese language as a bridge connecting people from both countries plays an essential role in spreading Chinese Culture and enhancing mutual understanding; meanwhile, teaching Chinese Culture in Chinese language classes makes learning more diverse and exciting. From chopsticks to calligraphy; from the history of the Road of Silk to the new One Belt One Road; from paper cutting to martial arts, all these cultural elements are pictures and stories and great resources for language learning. Integrating Chinese traditional culture into teaching Chinese as a foreign language can stimulate Polish students' interest in learning Chinese, improve their traditional Chinese cultural accomplishment, and achieve the purpose of effectively learning Chinese. Exploring the connotation of Chinese traditional culture and applying it to teaching Chinese as a foreign language has important practical significance. With sixteen years of experience teaching Polish students the Chinese language, the author aims to present insights into teaching Chinese culture in Chinese language classes in Poland and aspires to invite more discussion on culture teaching in language classes and encourage students to gain a deeper understanding in Chinese culture and learn Chinese language better.

Key words: teaching Chinese culture, Chinese language classes, Polish students

Rytuały słowiańskie wczoraj i dziś, czyli jak kultura Słowian wpłynęła na obecne zwyczaje i tradycje.

Aleksandra Majewska
Uniwersytet Szczeciński

Praca stanowi kompleksową analizę rytuałów słowiańskich, ukazującą ich głębokie powiązania z cyklami pór roku, obrzędami, ewolucją w sferze duchowej oraz istotnymi momentami w życiu człowieka. Analiza prowadzona jest wielokierunkowo i uwzględnia punkt widzenia etnolingwistyki, łącząc aspekty językowe z kulturowymi. Badanie przeprowadzono na podstawie tekstów o charakterze historycznym, opracowań badań archeologicznych i relacji etnograficznych, których autorzy odsłaniają wielowymiarowy charakter tych rytuałów. W związku z tym inicjowana jest podróż od ich korzeni, a uwaga zwrócona została na ich związki z dynamicznymi zmianami w cyklach przyrody i życia społeczności słowiańskich.

Kolejny obszar badań koncentruje się na obrzędach, odkrywając w nich nie tylko aspekty symboliczne, ale także ich rolę, w kształtowaniu wspólnoty i tożsamości kulturowej, dlatego też badane są zmiany w sferze duchowej, ukazując, w jaki sposób rytuały ewoluowały, dostosowując się do przemian w wierzeniach i systemach wartości.

Praca podejmuje wątek ważnych momentów życiowych, gdzie rytuały odgrywają kluczową rolę, takich jak narodziny, śluby czy pogrzeby. Analiza przedstawia, jak te praktyki ewoluowały, dostosowując się do zmieniających się społecznych warunków.

Dodatkowo, szczegółowo omówiona została różnorodność rytuałów miłosnych, w tym ich specyfika, znaczenie symboliczne i ewolucja na przestrzeni wieków. Poprzez zgłębienie tych praktyk, zaprezentowane zostało, w jakim stopniu rytuały miłosne są istotnym elementem kultury słowiańskiej, odzwierciedlając jej rozwinięcie i złożoność.

Wnioski płynące z badań nie tylko wskazują na fascynujący świat słowiańskich rytuałów, ale także analizują ich wpływ na współczesność, zarówno w kontekście zachowania dziedzictwa kulturowego, jak i dostosowania się do współczesnych realiów społecznych.

Gieysztor, A. (2006). *Mitologia słowian*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Urbańczyk, S. (1991). *Dawni Słowianie: wiara i kult*. Ossolineum, Polska Akademia Nauk, Komitet Słowianoznawstwa.

Komorowska E., *Świat językowy Słowian w badaniach naukowych Wiktora Grigorowicza*, [w:] Słowo. Tekst. Czas III, red. Michaił Aleksiejenko, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1999, s. 222-226.

Komorowska E., *Magia miłosna roślin w Słowiańszczyźnie. Wybrane zagadnienia*, [w:] *Porządek słów. Gramatyka. Tekst. Styl. Dyskurs. Księga Jubileuszowa dedykowana Pani Profesor Zoi Nowożenowej z okazji 45. lecia pracy naukowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2019, s. 235-250.

Komorowska, E., Stanulewicz, D. (red.), *Język, kultura i świat roślin. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesor Halinie Chodurskiej*, Wydawnictwo volumina.pl Daniel Krzanowski, Szczecin-Gdańsk 2010, ss. 309.

Czy młodzi mieszkańcy Pomorza Zachodniego znają historię swojego regionu i czy utożsamiają się z nim? – cele i metoda badań ankietowych wśród zachodniopomorskiej młodzieży.

Artur Szparaga
Uniwersytet Szczeciński

Zachodniopomorskie to region, który po II wojnie światowej znalazł się w granicach Rzeczypospolitej. Wydarzenia związane z powojennym masowym ruchem ludności na Pomorzu Zachodnim naznaczyły następne pokolenia mieszkających tu osób. Nowo przybyli przez dłuższy czas nie mieli gwarancji ostania się na tych terenach. Współczesne, młodzi ludzie stanowią już czwarte pokolenie zamieszkujące Pomorze Zachodnie. W dyskusjach akademickich i pozaakademickich często pojawia się pytanie, czy najmłodsze pokolenie mieszkańców Regionu identyfikuje się z nim, czy traktują je jako swoją małą ojczyznę. Zasadnym pytaniem w tym momencie byłoby, czy młodzi ludzie mieszkający w obszarze Pomorza Zachodniego zdobywają wiedzę o jego historii, składającą się na poczucie ich przynależności do regionu. Kolejną kwestią pozostającą do rozstrzygnięcia jest to, czy uczniowie szczecińskich i regionalnych szkół czują więź z ziemią zachodniopomorską, na której się wychowują. Trudno jest jednoznacznie stwierdzić, co młodzi ludzie wiedzą o regionie i jaki ich odsetek czuje z nim więź, ze względu na brak badań w tym zakresie w latach poprzednich.

Celem przedstawianego badania będzie ustalenie poziomu identyfikowania się młodzieży z Regionem i stanu wiedzy na temat jego historii. Następnie ważnym celem będzie ustaleniem źródeł wiedzy uczniów o Pomorzu Zachodnim oraz poznaniu ich opinii na temat miejsca szkoły w upowszechnianiu historii regionu. Jako próbę badawczą określono uczniów zachodniopomorskich liceów ogólnokształcących oraz techników, którzy – poprzez zbliżanie się do dorosłości – swoją aktywnością mogą wspierać lokalną działalność na rzecz regionu i popularyzacji jego historii.

Wyniki przeprowadzonych badań będą miały znaczenie teoretyczne i praktyczne. W wymiarze naukowym posłużą do skonstruowania naukowej odpowiedzi na pytanie o tożsamość najmłodszego pokolenia mieszkańców Pomorza Zachodniego. W wymiarze praktycznym mogą zostać wykorzystane przez osoby i instytucje zainteresowane stanem edukacji historycznej, jako argument na rzecz nauczania historii regionalnej w szkole. Jest to tym bardziej istotne, że obecnie szkoła jedynie incydentalnie prowadzi edukację regionalną.

Obraz śmierci w literaturze dziecięcej. Abstrakt.

Anna Mezinova

Uniwersytet Szczeciński

Temat śmierci od zawsze interesował ludzkość. Przez wieki pisarze i filozofowie próbowali zrozumieć koncepcję śmierci, aby lepiej zrozumieć życie. Niemniej jednak, śmierć nadal jest tematem tabu. Dotyczy to zwłaszcza śmierci w książkach dla dzieci. Dorośli uważają, że po pierwsze, dzieci są zbyt małe, aby zrozumieć tak złożone koncepcje, a po drugie, że lepiej jest trzymać dzieci z dala od wszystkich trudnych tematów tak bardzo, jak to możliwe. Teraz to się zmienia i pojawia się coraz więcej książek dla dzieci, które poruszają trudne tematy, takie jak smutek, ból i śmierć oraz związane z nimi doświadczenia dzieci. Ale dyskurs musi iść dalej. Uczymy się o świecie poprzez historie. Kiedy czytamy historie jako dzieci, uczymy się rozpoznawać nasze uczucia i wyrażać je w zdrowy sposób, zamiast je tłumić. W dzisiejszym świecie istnieje wiele złożonych i traumatycznych procesów i bardzo ważne jest, aby dzieci miały możliwość radzenia sobie ze swoimi uczuciami. Wszystkie te aspekty skłoniły mnie do wyboru tego tematu, którym jest analiza reprezentacji śmierci w książkach dla małych dzieci.

Jeszcze przed wynalezieniem druku przedstawienie śmierci było ważne w literaturze. Sposób, w jaki śmierć jest opisywana i personifikowana, można zobaczyć w folklorze różnych krajów. Do połowy XX wieku literatura dla dzieci traktująca o śmierci nie była zbyt popularna. W niniejszym artykule podjęto próbę przeanalizowania sposobu przedstawiania śmierci w literaturze dziecięcej, w szczególności w książkach obrazkowych. W jakim stopniu teksty te są teoretycznie w stanie pomóc dziecku przetrwać traumatyczną sytuację? Teza składa się z dwóch części. W części teoretycznej przedstawiono koncepcje śmierci w literaturze XX wieku oraz specyfikę opisu śmierci w literaturze dziecięcej. Koncepcja śmierci jest odkrywana przez pryzmat egzystencjalizmu, ponieważ jest to jeden z najważniejszych i najpopularniejszych ruchów filozoficznych XX wieku, który wpłynął również na literaturę. Następnie nakreślona zostaje interpretacja śmierci w literaturze. Najstarszymi źródłami są bajki i folklor. Popularność książek obrazkowych wzrosła w połowie XX wieku, dlatego podjęto próbę zbadania specyfiki reprezentacji śmierci w tych książkach.

Celem drugiej części jest analiza pięciu książek, w których śmierć jest przedstawiona w taki czy inny sposób. Najpierw przeanalizowana zostanie jedna z najpopularniejszych książek obrazkowych o śmierci, Kaczka, Śmierć i Tulipan Wolfa Erlbrucha, a następnie inne, takie jak Wizyta Małej Śmierci Kitty Crowther, Śmierć na jabłoni Kathrin Schärer, Kiedy nie ma mnie już z tobą, nasza gwiazda pozostaje Patricka Gilsona i Pożegnanie z Runą Marit Kaldhol. Wszystkie teksty zostały potraktowane według tego samego schematu: Przegląd fabuły i tematów, projektowanie obrazu, analiza przedstawienia śmierci i poszczególnych motywów narracyjnych w każdej książce. Główny nacisk kładziony jest na to, w jaki sposób śmierć jest przedstawiana, czy autor personifikuje ją w bohaterze opowieści, jak dzieci radzą sobie ze śmiercią jako wydarzeniem kształtującym świat w ich życiu oraz w jaki sposób obrazy w książkach uzupełniają i wzmacniają główną ideę książki.

Frazeologizmy z komponentem owoc w języku polskim. Aspekty leksykalno-semantyczne

Oliwia Bator
Uniwersytet Szczeciński

Przedmiotem opisu są frazeologizmy z komponentem „owoc” w języku polskim. Celem pracy jest analiza frazeologizmów z punktu widzenia leksyki i semantyki. Materiał do analizy został wyekscerpowany z kilku słowników.

Frazeologizmy rozpatrywano od strony leksykalnej z uwzględnieniem nazwy komponentu „owoc”, które je tworzy. Wyekscerpowano 43 frazeologizmy, z których wyróżniono 11 grup frazeologizmów.

Najliczniejszą grupą frazeologizmów jest grupa z komponentem gruszka (10), jagoda (11) oraz jabłko (10).

Wśród frazeologizmów z najliczniejszym komponentem znaleziono poniższe frazeologizmy w języku polskim: ktoś obiecuje gruszki na wierzbie, ni z gruszki ni z pietruszki.

Kolejnymi pod względem ilościowym komponentami były: śliwka (4) oraz figa (2).

Najmniej liczną grupą frazeologizmów z komponentem owoc stanowią frazeologizmy z komponentem: kokos, banan, arbuz, winogrona, reprezentowane przez jeden przykład.

Zebrany materiał został podzielony na grupy znaczeniowe. Wyróżniono 16 pól semantycznych między innymi: „ sytuacja negatywna”, „ cechy fizyczne”, „ sytuacja pozytywna”, „ ostrzeżenie”, „ rada” itd.

Najliczniejszym z nich okazało się pole: sytuacja negatywna (7). Zaraz po najliczniejszym polu semantycznym znaleziono pole cechy fizyczne, które opisane jest 6 przykładami frazeologizmów z komponentem owoc. Najmniej liczne pola semantyczne to między innymi: obietnica (1), niezdecydowanie (1) czy zabicie majątku (1).

Spśród najliczniejszej grupy semantycznej: „sytuacji negatywnej” wybrano frazeologizm: sprać kogoś na kwaśne jabłko, który funkcjonuje w języku polskim i oznacza ktoś zbił kogoś bardzo mocno. Do tej grupy zaliczono również frazeologizm: Wpadł jak śliwka w kompot – ‘pot. ktoś znalazł się w jakiejś kłopotliwej sytuacji, takiej, z której już zwykle nie ma wyjścia .

Kolejnym było pole semantyczne „cechy fizyczne”, które reprezentuje 6 przykładów.

Spśród najmniej licznej grupy wybrano pole semantyczne opisujące zabicie majątku. Pole reprezentowane jest przez frazeologizm: zbić kokosy - zarobić dużą sumę pieniędzy, dorobić się dużego majątku.

Na podstawie wybranych konstrukcji pokazano ich funkcjonowanie w kontekstach współczesnego języka polskiego.

Bibliografia

1. Skorupka, Stanisław, (1967) Słownik frazeologiczny języka polskiego. Warszawa: Wiedza Powszechna
2. Komorowska, Ewa, (2019) Frazeologizmy z wykładnikiem время w języku rosyjskim, [w:] Czas w języku. Język w czasie. Время в языке. Язык во времени. Kraków Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
3. Stanulewicz, Danuta, Komorowska, Ewa (2010) Frazeologizmy z nazwami barw we współczesnej polszczyźnie – badania ankietowe. Szczecin
4. Kulihgowska, Katarzyna (2022) Nazwy potraw we frazeologii polskiej, Prace filologiczne, 77, s. 247-271.

Zastosowane skróty:

WSJP PWN online = Wielki Słownik Języka Polskiego

Modal verbs in lyrics and the evolution of deontic modality in selected studio albums released by Nine Inch Nails / Czasowniki modalne w tekstach utworów muzycznych i ewolucja modalności deontycznej w wybranych albumach studyjnych wydanych przez Nine Inch Nails

Oktawia Maculewicz
Uniwersytet Szczeciński

Modalność to kategoria semantyczna wyrażająca opinię oraz postawę osoby mówiącej poprzez gramatykę. Według Palmera, modalność deontyczna, obok epistemicznej i dynamicznej, stanowi jeden z trzech głównych typów modalności i obejmuje wypowiedzi o charakterze performatywnym. Każdy tekst wykorzystujący język może być badany pod kątem modalności, jednak niewiele wiadomo na temat jej występowania w utworach muzycznych. Prezentowane wyniki badania zostały pozyskane wskutek analizy czasowników modalnych *can*, *will* i czasownika półmodalnego *have (got)* to w wybranych albumach studyjnych wydanych przez zespół muzyczny Nine Inch Nails. Przeprowadzone badanie pozwoliło na zaobserwowanie pewnych tendencji specyficznych dla tekstów piosenek. Mianowicie, w materiale badawczym brakuje modalności epistemicznej, a modalność deontyczna różni się w zależności od badanego okresu twórczości autora tekstów.

Teksty utworów ze wczesnych etapów zespołu (1989–1990) nie tylko zawierają więcej modalności deontycznej niż późniejsze etapy (2000–2008), ale także sugerują, że deontyczne *can* i *will* mają prawo występować z zaimkami osobowymi I oraz *we*. To z kolei podważa wyniki badań Palmera, który twierdzi, że deontyczne czasowniki modalne z reguły nie pojawiają się w parze z zaimkami I lub *we* pełniącymi rolę podmiotu. Zaobserwowane tendencje mogą wynikać z kilku czynników. Po pierwsze, większa częstotliwość wykorzystywania modalności deontycznej przez autora tekstów w latach 1989–1990 może wynikać z jego negatywnych doświadczeń życiowych i introspekcji, które znalazły odzwierciedlenie w jego twórczości. Ponadto, wyjątkowo ekspresywny gatunek muzyczny (rock industrialny) oraz dynamiczne tendencje wybranych czasowników modalnych częściowo wyjaśniają brak modalności epistemicznej w materiale badawczym.

Demoniczna kobiecość, czyli motyw współczesnej syreny - na podstawie filmu „Zabójcze Ciało”

Eliza Kowalczyk
Uniwersytet w Białymstoku

Wystąpienie miało na celu reinterpretację motywu mitycznej syreny, oraz zaprezentowanie jej współczesnej wersji w oparciu o film „Zabójcze ciało”. Autorka za pomocą feministycznej analizy filmowej przedstawia nietypowy dla kina grozy koncept nadania kobiecej postaci sprawczości przez rewizję symbolicznej kobiecej ofiary. Przy pomocy feministycznej narratologii filmowej oraz transgresji ról płciowych praca omawia odmienne od głównego nurtu sposoby przekroczenia granic patriarchalnego systemu zawartych w kinie gatunkowym.

Peryfrazy zastępujące toponimy w polskich i serbskich blogach podróżniczych

Emilia Jarecka
Uniwersytet Łódzki

Teksty zamieszczane na blogach podróżniczych odznaczają się wysoką frekwencją wyrażen stereotypowych. Szczególnie charakterystycznymi wyrażeniami są peryfrazy zastępujące toponimy – wielowyrazowe określenia m.in. krajów, miast czy regionów, pełniące w założeniu funkcje ornamentacyjne. Peryfrazy te często tworzone są według schematów leksykalno-składniowych, czyli jednostek języka „w postaci układu pozycji składniowych [...] wymagających podczas zdarzenia komunikacyjnego uzupełnienia elementami leksykalnymi w odpowiedniej formie gramatycznej”.

Celem badania było wskazanie najbardziej produktywnych schematów, na bazie których utworzone zostały peryfrazy zastępujące toponimy w polskich i serbskich blogach podróżniczych oraz wyróżnienie schematów, które nie posiadają swoich ekwiwalentów w drugim języku. Badane jednostki zostały wyekscerpowane z nagłówków postów publikowanych w okresie od stycznia 2015 roku do listopada 2023 roku na siedmiu polskich i sześciu serbskich blogach o tematyce podróżniczej. Materiał badawczy obejmuje 51 polskich i 57 serbskich peryfaz. Na jego podstawie możliwa jest rekonstrukcja m.in. takich schematów leksykalno-syntaktycznych jak: KRAJ + RZECZOWNIK_{GEN} / ZEMLJA + RZECZOWNIK_{GEN} (np. kraj monastyrów; zemlja orlova, mercedesa i Skenderbega), STOLICA + RZECZOWNIK_{GEN} / PRESTONICA + RZECZOWNIK_{GEN} (np. *stolica murali*, *prestonica dekadencije*), RAJ DLA + ANTROPONIM_{GEN.PLUR.} / RAJ ZA + ANTROPONIM_{AK.PLUR.} (np. *raj dla fotografów*, *raj za surfere*).

W obu językach najbardziej produktywnym schematem jest MIASTO + RZECZOWNIK_{GEN} / GRAD + RZECZOWNIK_{GEN}. Wśród zgromadzonych jednostek znalazło się 10 jego realizacji w języku polskim (np. *miasto palm*, *miasto intelektualistów*, *miasto mody*) i 13 realizacji w języku serbskim (np. *grad kontrasta*, *grad vina*, *grad bajkovite arhitekture*). W języku polskim równie frekwentywny jest schemat PERŁA + TOPONIM_{GEN} / BISER + TOPONIM_{GEN}, który także występuje w 10 realizacjach (np. *perła Urugwaju*, *perła lubuskiego*). Dostrzegalna jest tu wyraźna dysproporcja między językami: w języku serbskim odnotowano jedynie 2 realizacje (*plavi biser Maroka*, *biser seoskog turizma*). Z kolei w języku serbskim schematem wykazującym większą dystrybucję niż w języku polskim jest model DRAGULJ + TOPONIM_{GEN} (np. *dragulj pirotskog kraja*, *dragulji Kiklada*). Schematem, który nie posiada ekwiwalentu w materiale serbskim jest *kraina* + RZECZOWNIK_{GEN} (np. *kraina luksusu*; *kraina fiordów i wodospadów*), co może wynikać z braku ekwiwalentu wyrazu ‘*kraina*’ oznaczającego „obszar będący tworem myśli i uczuć”.

Wyniki przeprowadzonej analizy mogą stanowić punkt wyjścia do opracowania typologii międzyjęzykowych ekwiwalentów schematów określeń peryfrastycznych. Poczynione obserwacje stanowią także wkład w badania nad językiem internetowego dyskursu podróżniczego.

Bibliografia:

- Afeltowicz B., Peryfrazy ojkonimów polskich, „Studia Językoznawcze”, 12, 2013, s. 7-27.
 Bańko M., Słownik peryfaz czyli wyrażen omownych, Warszawa 2003.
 Podlecki T., Schemat składniowy jako idiom – prolegomena do frazeologii operacyjnej, „Linguistica Copernicana”, 18, 2021, s. 179-199.
 Szerszunowicz J., Konwencjonalne peryfrazy zastępujące antroponimy w ujęciu kontrastycznym (na przykładzie polskich wyrażen omownych i ich chorwackich odpowiedników), „Poznańskie Studia Slawistyczne”, 15, 2018, s. 287-304.
 Żmigrodzki P., Wielki słownik języka polskiego PAN, <https://wsjp.pl/>.

Wykaz blogów:

101 Countries Before 50, <https://101countriesbefore50.com/> [dostęp: 26.11.2023].
Bookiraj.com, <https://bookiraj.com/> [dostęp: 26.11.2023].
Danica's Small World, <https://danicassmallworld.com/> [dostęp: 26.11.2023].
Hasające Zające, <https://hasajacezajace.com/> [dostęp: 26.11.2023].
Hiha, <https://hiha.pl/> [dostęp: 26.11.2023].
Jovana Jović <https://www.jovanajovic.rs/> [dostęp: 26.11.2023].
Jovanin život u koferu, <http://www.jovaninzivotukoferu.com/> [dostęp: 26.11.2023].
Luftika, <https://luftika.rs/> [dostęp: 26.11.2023].
Natania Travel, <https://nataniatravel.com/sr> [dostęp: 26.11.2023].
Paragon z podróży, <https://paragonzpodrozy.pl/> [dostęp: 26.11.2023].
Robimy podróże, <https://robimypodroze.pl/> [dostęp: 26.11.2023].
Tędy i owędy, <http://www.tedyiowedy.pl/> [dostęp: 26.11.2023].
Zbieraj się, <https://zbierajsie.pl/> [dostęp: 26.11.2023].

Motyw pałacu kryształowego w literaturze rosyjskiej XIX wieku jako obiekt sporu okcydentalistów i słowianofilów

Dominika Borowska-Dobrowolska
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

W wystąpieniu zostało scharakteryzowane znaczenie motywu pałacu kryształowego dla rozwoju literatury rosyjskiej XIX wieku i niesionej przez nią filozofii związanej ze sporem ideologicznym okcydentalistów i słowianofilów. W tym celu przedstawiona zostanie geneza tego symbolu (pałac kryształowy był budynkiem istniejącym w rzeczywistości, który stanowił synonim postępu technicznego ludzkości i dowodu na dynamiczne zmiany społeczno-kulturowe i gospodarcze dokonujące się w XIX wieku). Dla społeczeństwa rosyjskiego, w którym rozwój następował wolniej w stosunku do świata zachodniego, pałac kryształowy stał się synonimem mitycznej i niedoścignionej socjalistycznej utopii za sprawą powieści „Co robić?” Nikołaja Czernyszewskiego. Dla pisarzy słowianofilskich pałac ten był jednak synonimem zagrożenia dla cywilizacji rosyjskiej i symbolem wartości zachodnich, będących zaprzeczeniem kierunku, w którym według nich powinna rozwijać się Rosja, czego przykładem jest zawarcie tego motywu w „Zapiskach z podziemia”, a także w „Zimowych zapiskach o letnich wrażeniach” Fiodora Dostojewskiego. Na podstawie wymienionych utworów zostanie podjęta próba scharakteryzowania niektórych aspektów sporu okcydentalistów ze słowianofilami przez pryzmat symboliki jednej budowli.

Post-jugosłowiański nomadyzm i tożsamość na emigracji na przykładzie prozy Lany Bastašić i Bekima Sejranovicia

Dorota Magda
Uniwersytet Łódzki

Wojna domowa w Jugosławii z początku lat 90. XX wieku, która doprowadziła do rozpadu SFRJ i powstania pięciu niepodległych, narodowych państw, zapisała się na kartach historii jako najkrwawszy konflikt na terenie Europy od czasu zakończenia II wojny światowej. Ogromna fala migracji, która dotknęła całe (post)jugosłowiańskie społeczeństwo pozostawiła trwały ślad na każdym poziomie jego funkcjonowania: politycznym, demograficznym, gospodarczym, społecznym i kulturowym. Konsekwencje migracji – zarówno tych wymuszonych, spowodowanych działaniami wojennymi, jak i dobrowolnych, uwarunkowanych względami ekonomicznymi i politycznymi – dotyczą wszystkich poziomów życia człowieka, a ich ślady odnaleźć można w każdej dziedzinie sztuki, a zwłaszcza w literaturze.

W niniejszej pracy poruszone zostanie zagadnienie współczesnego post-jugosłowiańskiego nomadyzmu oraz tożsamości na emigracji po rozpadzie Jugosławii, ukazane na przykładzie powieści Lany Bastašić „Złap zająca” i „Znikąd, donikąd” Bekima Sejranovicia. Lana Bastašić i Bekim Sejranović są przedstawicielami młodego pokolenia pisarek i pisarzy pochodzących z krajów byłej Jugosławii, których literacka twórczość zamyka się w nurcie post-jugosłowiańskiej literatury na uchodźstwie poruszającej problematykę wojny w SFRJ i powojennych migracji. Pisana przez nich proza przybiera formę opowieści kulturowej, w której wspomnienia o utraconej tożsamości ukazane są z perspektywy życia na obczyźnie, gdzie idea ojczyzny, zwykle implikująca ideę stabilnej tożsamości i silnego poczucia przynależności, może zostać łatwo zdestabilizowana. Oboje autorów, choć za pomocą różnych środków literackich, podejmują tę samą tematykę psychologicznych konsekwencji powojennej emigracji, utraty tożsamości oraz współczesnego nomadyzmu i kulturowego wykorzenienia. Odpowiedzi na postawione przez siebie pytania szukają we własnej przeszłości, w ogarniętej wojną Jugosławii, która jako ich ojczyzna i kraj pochodzenia stanowi w obu powieściach bardzo ważny motyw, reprezentujący wymyślony świat przeszłości, który żyje przede wszystkim we wspomnieniach i traumie wojennej.

Taczki i rowery - wykluczenie komunikacyjne w świetle badań antropologicznych

Agata Zamorowska
Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Gdy w 1989 roku likwidowano linie autobusowe, dla wielu Polaków oznaczało to zmianę dotychczasowej rzeczywistości. Szacuje się, że do nawet 20% miejscowości w Polsce nie dojeżdża żadna forma transportu zbiorowego, poza autobusami szkolnymi. W tych miejscowościach często nie ma większych sklepów, szkół czy kościołów. W związku z tym, w większości gospodarstw jest co najmniej jeden samochód. Wciąż jednak wyraźnie wyróżniają się trzy grupy najbardziej dotknięte tym problemem: dzieci i młodzież w wieku szkolnym, kobiety i osoby starsze. Każda z tych grup może opowiedzieć inną historię o życiu w cieniu wykluczenia komunikacyjnego. Dla dzieci i młodzieży jest to między innymi stygmatyzacja wynikająca z poruszania się zorganizowanymi autobusami szkolnymi, a na polskich drogach można częściej spotkać za kierownicą mężczyzn, niż kobiety. Z badań przeprowadzonych w 2017 roku przez CBOS wynika, że tylko 51% kobiet w Polsce ma prawo jazdy.

Te dane przekładają się na obraz życia codziennego i ograniczenia w poruszaniu się. Osoby wykluczone komunikacyjnie stosują jednak swego rodzaju protezy ruchu w ramach praktyk niemocy (Rakowski, 2009). Zgodnie z ideą Yi-Fu Tuana, że „każdy jest centrum swojego świata i przekształca przestrzeń zgodnie z własnym schematem ciała” (Tuan, 1987, s. 58) postrzegają oni otoczenie, posługując się subiektywnymi miarami odległości i czasu. Podczas realizowania projektu „Living in the shadow of communication exclusion - anthropological research in the warmian-masurian voivodeship”, zbadalam kilkanaście miejscowości dotkniętych tym kryzysem. Obszar badań nie jest przypadkowy — województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z najbardziej wykluczonych komunikacyjnie miejsc w Polsce. Na współczesny obraz kryzysu transportowego wpływ miało kilka czynników: historia regionu (między innymi wyjazdy ludności autochtonicznej), likwidacje szkół w mniejszych miejscowościach, brak zorganizowanych odgórnie środków transportu, usuwanie tras kolejowych i autobusowych. Całość zjawiska prowadzi do następnego wykluczenia: społecznego, a skala problemu dotyczy wielu miejscowości na Warmii i Mazurach.

NAUKI SPOŁECZNE

General election 1992 - przegrana w wygranych wyborach

Paweł Stasieniuk
Uniwersytet Szczeciński

Wystąpienie miało na celu przybliżenie powodów, przez które brytyjska Partia Pracy przegrała wybory do Izby gmin w 1992 roku. Zbadanie powodów jest o tyle interesujące, że możemy dzięki temu zrozumieć w jaki sposób wizerunek lidera partyjnego wpływa na wynik wyborów.

Z sondaży prowadzonych przez cztery tygodnie przed wyborami w tylko jednym Partia Pracy nie odnosiła zwycięstwa w wyborach. Natomiast z badań opinii publicznej wynikało, że to lider Partii Konserwatywnej był uważany za lepszego kandydata na premiera. Nie były to oczywiście jedyne przyczyny porażki Laburzystów w wyborach, zmiany w strukturze społecznej, kampania Konserwatystów, przepływy elektoratu to wszystko zdecydował o wyniku wyborów.

Switch on the language - code-switching reasons and practices of young adults in Poland in 2022-23 (Włącz język - powody i charakterystyka zjawiska „code-switching” wśród młodych dorosłych w Polsce na przełomie 2022 i 2023 roku)

Małgorzata Przedomska
Uniwersytet Szczeciński

Komunikacja jest nieodłączną częścią życia człowieka. Jak pisze Wojciech Welskop w oparciu o McKay, komunikacja należy do podstawowych i znaczących umiejętności życiowych i zmienia nasze życie w wielu sferach, między innymi w relacjach międzyludzkich (Welskop, 2013)¹. Schemat komunikacji Romana Jakobsona wskazuje elementy niezbędne dla zaistnienia procesu komunikacji. Model ten wskazuje także aspekty, w których uczestnicy komunikacji podejmują kluczowe decyzje kształtujące daną relację komunikacyjną (Filipiak, 1994)⁴. Jednym z tych aspektów, obok samego komunikatu, kontekstu i kontaktu jest kod, dzięki któremu nadawcy decydują o języku komunikatu skierowanego do określonego odbiorcy. W obecnych czasach, przy rosnącej popularności języka angielskiego będącego w dużej mierze językiem mediów i rozrywki, zauważyć można, że młode pokolenia w Polsce coraz częściej w swoich wypowiedziach w języku ojczystym sięgają do pojedynczych słów w języku angielskim, nieświadomie implementując zjawisko zmiany kodu wypowiedzi, określane jako „code switching”. W badaniu ankietowym przeprowadzonym w grudniu 2022 roku oraz styczniu 2023 roku wśród młodych dorosłych (osoby pomiędzy 18 a 30 rokiem życia) przeważająca część uczestników potwierdziła, że używa słów w języku angielskim w konwersacjach prowadzonych w innym języku. Otrzymane dane pokrywają się z teoriami socjolingwistów, podkreślającymi między innymi związek między częstotliwością kontaktu z językiem a częstotliwością korzystania z tego języka w zjawisku code-switching. Przeprowadzone badanie pozwoliło także zbadać najczęstsze powody skłaniające młodych ludzi do wyrażania swoich myśli w języku angielskim. W ankiecie przeprowadzonej w języku polskim 80,1% badanych zadeklarowało, że korzystają ze słownictwa w języku angielskim, ponieważ dane wyrażenie ich zdaniem lepiej oddaje sens i cel ich wypowiedzi niż jego odpowiednik w innym języku (w ankiecie przeprowadzonej po angielsku powód ten potwierdziło 76,2% badanych). Drugim najczęściej oznaczanym przez ankietowanych powodem stosowania fraz w języku angielskim w wypowiedziach w języku ojczystym jest trudność w znalezieniu odpowiednika danego wyrażenia przy zachowaniu płynności konwersacji. Dane te mogą stanowić podstawę do sprawdzenia zależności pomiędzy poziomem umiejętności językowych a częstotliwością stosowania zmiany kodu, tj. języka, w procesie komunikacji.

1. Welskop, W. (2013). Komunikacja w relacji nauczyciel - uczeń a występowanie sytuacji kryzysowych w szkole. Komunikacja w sytuacjach kryzysowych IV, s. 166-173

2. Filipiak, E. (1994). Funkcje języka. „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. Studia Pedagogiczne”, Z.27 (10) s. 35-47

Zróźnicowanie przestrzenne uprzemysłowienia Mołdawii i Naddniestrza

Jakub Sanocja

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Celem prowadzonych badań jest scharakteryzowanie poziomu uprzemysłowienia oraz zróźnicowania przestrzennego tego wskaźnika Republiki Mołdawii, z uwzględnieniem terenów kontrolowanych przez separatystyczne Naddniestrze w latach 2008-2021.

W analizie:

- 1) przedstawiono czynniki wpływające na rozwój przemysłu;
- 2) omówiono zmiany w uprzemysłowieniu Mołdawii i Naddniestrza;
- 3) przeprowadzono analizę przestrzenną uprzemysłowienia i ich zmian w latach 2011-2020;
- 4) zbadano stan koncentracji terytorialnej uprzemysłowienia;
- 5) scharakteryzowano część rejonów pod względem istniejących tam zakładów przemysłowych.

W celu ukazania poziomu uprzemysłowienia w obu gospodarkach wykorzystano:

- 1) strukturę wartości dodanej brutto;
- 2) strukturę pracujących;
- 3) wartość produkcji przemysłowej.

W analizie przestrzennej wykorzystano dane o zatrudnionych w przemyśle i budownictwie oraz o wartości produkcji przemysłowej. Analiza przestrzenna została przeprowadzona w oparciu o podział administracyjny na rejony, miasta wydzielone i Terytorium Autonomiczne Gagauzji, z uwzględnieniem terenów kontrolowanych przez Naddniestrze. W pracy wykorzystano metody historyczno-opisowe, graficzne, kartograficzne i matematyczno-statystyczne (współczynnik Florence'a i iloraz lokalizacji) Wykazano, że:

- 1) doszło do upodobnienia się poziomu uprzemysłowienia Mołdawii i Naddniestrza;
- 2) w 11 jednostkach na 42 doszło do dezindustrializacji, w tym w głównych obszarach przemysłowych (Bendery, Tyraspol, rejon rybnicki);
- 3) wzrosła rola przemysłowa Bielc oraz rejonów Orgiejów i Ungheni.

Oś Oporu jako element irańskiej polityki zagranicznej wobec Bliskiego Wschodu

Wojciech Walczak
Uniwersytet Warszawski

Najnowsza historia irańskich działań mających na celu przemodelowanie status quo Bliskiego Wschodu związana jest ze zwycięstwem rewolucji islamskiej w Iranie. Wczorajszy sojusznik w postaci USA stał się największym wrogiem, a jego partnerzy na Bliskim Wschodzie, przede wszystkim Izrael i Arabia Saudyjska przeistoczyli się z partnerów w przeciwników. Obecnie grupę podmiotów sympatyzujących z celami Iranu przyjęło się nazywać Osią Oporu (określenie Ali Akbar Velayati, doradcy ds. zagranicznych najwyższego przywódcy ajatollaha Alego Chamanei)¹.

Najstarszym i najważniejszym, sojusznikiem Iranu w ramach Osi Oporu jest libański Hezbollah. Organizacja powstała w czasie wojny domowej w Libanie jako siła stawiająca sobie za cel powołanie republiki islamskiej w tym kraju. Kolejnym elementem jest Syria, będąca w przymierzu z Iranem ze względu na wspólne interesy polityczne (wrogość wobec państwa Izrael oraz USA i jego arabskich sojuszników na Bliskim Wschodzie) oraz bliskość natury religijnej (rządzący Syrią alawici wyrosli na gruncie szyizmu). Ważnym sprzymierzeńcem Teheranu są działające w Iraku ugrupowania tworzące Siły Mobilizacji Powszechnej (ang.PMU) walczące z Państwem Islamskim; są one także wykorzystywane przez Iran do nękania amerykańskich baz w Iraku, bez narażania się na odwet USA oraz do ingerencji w działania rządu w Bagdadzie. Aliantem ajatollahów jest jemeński Ruch Huti. Dzięki niemu Teheran uzyskał możliwość pośredniego prowadzenia akcji politycznych i militarnych przeciwko Arabii Saudyjskiej, z którą rywalizuje o wpływy na Bliskim Wschodzie, bez konieczności ponoszenia ryzyka bezpośredniej konfrontacji².

Oś Oporu jest zatem jednym z kluczowych elementów irańskiej polityki zagranicznej w regionie. Zbudowana dzięki niej siatka zależności pozwala rządowi w Teheranie na oddziaływanie na swych regionalnych przeciwników, nie ponosząc przy tym bezpośrednich konsekwencji tych działań. Najnowszym przykładem funkcjonowania takiego mechanizmu jest atak Hamasu na państwo żydowskie z terenu strefy Gazy w październiku tr. Postawa osi stała się kluczowym elementem dalszego rozwoju sytuacji, która może skutkować rozszerzeniem wojny na południowy Liban (Izrael z Hezbollahem), bądź nawet na cały region. Rola Teheranu zatem dla dalszego rozwoju wydarzeń jest trudna do przecenienia³.

1. R. Lasecki, *Geopolityka i geostrategia Iranu*, „Nowa Geopolityka” 2020, nr 2, s.63

2. G. Steinberg, *The “Axis of Resistance” Iran’s Expansion in the Middle East Is Hitting a Wall*, „SWP Research Paper” VIII 2021, nr 6, s.12-33 M. Behraves, *Iran’s Unconventional Alliance Network in the Middle East and Beyond*, Middle East Institute „Policy Paper” 2020-8, s.13-15

3. M. A. Piotrowski, *Relacje Iranu z Hezbollahem oraz Hamasem*, „Biuletyn PISM”, 24 X 2023, nr 150, s.1.

Od pierestrojki do ery Putina – perspektywa trzech dekad rosyjskiej telewizji NTV

Zofia Bizan

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Badania dotyczą ewolucji rosyjskiej telewizji, a przede wszystkim tego jaką rolę „czwarta władza” odegrała w tworzeniu nowej rzeczywistości politycznej i społecznej po upadku Związku Radzieckiego w 1991 roku, jak wykształciły się wówczas prywatne, niezależne od państwa stacje telewizyjne, jak zmieniały się pod wpływem kluczowych wydarzeń politycznych, a także jak obecnie telewizja jest wykorzystywana przez Kreml do manipulowania społeczeństwem i wpajania mu najważniejszych tez putinowskiej propagandy. Głównym punktem tych rozważań będzie stacja NTV, która wydaje się być najbardziej wyrazistym przykładem opisanych powyżej procesów. Czas dokonania takiej analizy nie jest przypadkowy, ponieważ 10 października 2023 roku NTV hucznie obchodziło swoje 30 urodziny. W czasie wystąpienia opisane zostaną okoliczności powstania tej stacji a także kluczowe momenty, skandale i przełomy, jakie miały miejsce na przestrzeni trzydziestu lat jej funkcjonowania. Poruszony zostanie też wątek bieżącej działalności NTV, w tym postawa stacji wobec wojny w Ukrainie i prognozy dotyczące jej działalności w najbliższej przyszłości.

-
1. A. Ostrowski, Rosja – wielkie zmyślenie, od wolności Gorbaczowa do wojny Putina, Warszawa 2018.
 2. P. Pomerantsev, Nothing Is True and Everything Is Possible: The Surreal Heart of the New Russia, Londyn 2015.
 3. A. Ledeneva, How Russia really works, The informal practices, that shaped post-soviet politics and business, Nowy Jork 2006.
 4. L. Słupek, Rosyjska propaganda telewizyjna wobec Ukrainy w okresie aneksji Krymu i początków wojny w Donbasie. Analiza wybranych przykładów, Kraków 2021.

Sny w sieci.

Maria Bartkowiak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Joanna Sztanka, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Maja Olesińska, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Sen uważany jest powszechnie za niezbędną i naturalną część życia człowieka, jednak pozostaje zarazem, tajemniczym zjawiskiem ludzkiej natury, której na przestrzeni dziejów przypisywane były rozmaite właściwości i interpretacje. W ostatnich latach rozwój nauki przyczynił się do zgłębienia tajników snów za pomocą badań z dziedzin takich jak psychologia, neurologia czy literatura. W erze dynamicznego rozprzestrzeniania się informacji za pomocą Internetu zachodzi potrzeba zbadania tego zagadnienia również przez pryzmat analizy fenomenu snu w sieci.

Badania mają na celu próbę zbadania panujących trendów w wyszukiwaniach tematyki snów, a także nakreślenia obrazu snów występujących w Internecie.

Wystąpienie odpowiadało na trzy główne pytania dotyczące zagadnienia snów w sieci:

1. Jakie trendy zauważane są w sieci kontekście snów?
2. Jakie platformy są najczęściej używane przez użytkowników w poszukiwaniu informacji na temat snów?
3. Jaka jest rola interpretacji snów w przestrzeni internetowej?

W wystąpieniu zaprezentowano wyniki trzyetapowych analiz przeprowadzonych na podstawie metodologii Google Trends, analizy eksperckiej oraz badania ankietowego CAWI wśród studentów. Wyniki analizy wskazały, iż tematyka snów, a w szczególności ich interpretacji jest coraz popularniejsza w wyszukiwarkach, jednocześnie strony internetowe zawierające informacje o tej tematyce są tymi, które są najbardziej rozwinięte wśród badanych form przekazu oraz szeroko rozpowszechnione w social mediach. Udowodnione zostało jednocześnie, iż fora dyskusyjne są zdecydowanie mniej popularne, co potwierdza ich liczba oraz widoczna niechęć badanych odbiorców do korzystania z nich. Analiza w poszczególnych etapach badania pozwala również stwierdzić, że w większości strony internetowe spełniają wymagania, dotyczące informacji jakie dana strona powinna posiadać. Wyróżniającym się rezultatem analizy jest brak odniesień naukowych oraz charakteru informacyjno-naukowego stron o snach, co okazało się bardzo ważną cechą dla odbiorców.

1. R. Lasecki, *Geopolityka i geostrategia Iranu*, „Nowa Geopolityka” 2020, nr 2, s.63

2. G. Steinberg, *The “Axis of Resistance” Iran’s Expansion in the Middle East Is Hitting a Wall*, „SWP Research Paper” VIII 2021, nr 6, s.12-33 M. Behraves, *Iran’s Unconventional Alliance Network in the Middle East and Beyond*, Middle East Institute „Policy Paper” 2020-8, s.13-15

3. M. A. Piotrowski, *Relacje Iranu z Hezbollahem oraz Hamasem*, „Biuletyn PISM”, 24 X 2023, nr 150, s.1.

NAUKI O EKONOMII, FINANSACH I ZARZĄDZANIU

Szkolenia jako element zarządzania karierą pokolenia Z

Aleksandra Tomaszewicz, Alicja Nurkowska
Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich

Współczesne organizacje stają przed wyzwaniem skutecznego zarządzania karierą pokolenia Z, młodej grupy pracowników, która wchodzi na rynek pracy z unikalnym zestawem umiejętności, wartości i oczekiwań. Szkolenia są kluczowym elementem w strategii zarządzania karierą pokolenia Z. Generacja ta posiada specyficzne cechy, takie jak wysoka mobilność, przywiązanie do technologii, skłonność do wielozadaniowości i silna potrzeba natychmiastowej satysfakcji.

Przeprowadzone badanie umożliwiło zaprezentowanie różnorodnych form szkoleń, które mogą efektywnie wspierać rozwój zawodowy pokolenia Z, uwzględniając ich preferencje i oczekiwania oraz przedstawienie najlepszych praktyk w zakresie szkoleń, które pozwalają na dostosowanie procesu uczenia się do dynamicznych potrzeb tej grupy pracowników. Badanie zostało przeprowadzone od 16 kwietnia 2021 roku do 30 kwietnia 2021 roku. Próba badawcza liczyła 210 osób. Do przeprowadzenia badania zastosowano autorski kwestionariusz ankiety internetowej. Skierowany był on do przedstawicieli pokolenia Z. Wyniki przeprowadzonego badania potwierdziły, że młodzi ludzie z pokolenia Z niezależnie od ich cech społeczno-demograficznych planują swoją karierę zawodową oraz odczuwają korzyści z tym związane. Dodatkowo przedstawiciele z pokolenia Z w przyszłej pracy zawodowej oczekują przyjaznej atmosfery, możliwości dalszego podnoszenia kwalifikacji oraz stałości zatrudnienia. Badanie zebranych danych wykazało, że przedstawiciele pokolenia Z podejmują wiele czynności, które ich zdaniem mogą przynieść korzyści z punktu widzenia przyszłej kariery zawodowej. Do takich działań zaliczają się rozwój pasji i zainteresowań, studia, podjęcie pierwszej pracy zarobkowej, staże i praktyki zawodowe, warsztaty, kursy oraz szkolenia. Przedstawiciele analizowanego pokolenia oczekują od przyszłej pracy przyjaznej atmosfery, a także rozwoju zawodowego.

Uzyskane wyniki badania mogą zostać wykorzystane przez pracodawców i kadre kierowniczą, którzy użyją je jako cenne informacje o zarządzaniu zespołami zróżnicowanymi pokoleniowo, zwłaszcza przedstawicielami z pokolenia Z. Osoby znające specyfikę młodego pokolenia wchodzącego na rynek pracy, będą mogły lepiej dopasować się do ich planów kariery zawodowej.

Efektywność wydatków publicznych na cele związane z ekologizacją w powiatach województwa wielkopolskiego w latach 2017-2022

Agnieszka Roszak
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Celem badań jest określenie stopnia efektywności wydatków publicznych na cele ekologiczne w powiatach woj. wielkopolskiego.

Efektywność wydatków publicznych na ekologię jest istotna, ponieważ pozwala zmierzyć skutki i ocenić inwestycje po ich realizacji. Przy maksymalnie racjonalnym zadysponowaniu zasobów na realizację danego celu powinna zabezpieczyć potrzeby społeczne i podnieść standardy życia. Działania inwestycyjne na rzecz równowagi w przyrodzie mają przynieść efekt ekonomiczny, ekologiczny i społeczny.

Realizacja przyjętego celu możliwa była poprzez zidentyfikowanie nakładów, takich jak dotacje pochodzące z Unii Europejskiej¹ oraz wydatki bieżące z budżetów powiatów i gmin². Jako efekty przyjęto zmiany udziału mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, udziału zebranych selektywnie odpadów oraz gęstości sieci kanalizacyjnej³. Analiza została wykonana z wykorzystaniem metody Bootstrap DEA⁴, dostępnej w R w ramach pakietu Benchmarking⁵. Podejście to łączy oszacowanie technologii z pomiarem wydajności w odniesieniu do tej technologii. W ten sposób integruje dwa podstawowe problemy tj. określanie standardu wydajności, czyli technologii oraz ocenę osiągnięć w porównaniu z ustalonym standardem. Dodatkowo pozwala na określenie przedziałów ufności dla oszacowanych wskaźników efektywności. Ze względu na występowanie wartości ujemnych wśród efektów zostały one przetransformowane poprzez dodanie wartości stałej. Zabieg ten nie ma wpływu na uzyskane wyniki oszacowania przy przyjętym modelu zorientowanym na nakłady o zmiennych efektach skali, ze względu na jego niezmienniczość względem translacji.

Uzyskane wyniki pokazują, czy gospodarkę finansową powiatów można uznać za efektywną tzn. czy pozwalała ona na minimalizację nakładów. W badaniu porównane zostały wyniki w dwóch okresach 2017-2019 i 2020-2022. W pierwszym okresie średnia wartość wskaźnika efektywności wynosiła 60%, w drugim zaś 57%. Oznacza to pogorszenie efektywności. Ogólnie powiedzieć można, że wyniki powinny być osiągnięte przez powiaty przy zużyciu nakładów mniejszym o ok. 40%. Na tle województwa pozytywnie wyróżniły się powiaty złotowski, wolsztyński i grodziski, negatywnie zaś średzki, turecki i miasto Kalisz.

Jako kolejne etapy pracy planowane jest określenia dynamiki produktywności całkowitej oraz determinant zróżnicowania w poziomie efektywności.

1. <https://mapadotacji.gov.pl/>, dotacje w kategorii ochrona środowiska

2. <https://bdl.stat.gov.pl/>, wydatki w Dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

3. <https://bdl.stat.gov.pl/>

4. Simar, L., & Wilson, P. W. (1998). Sensitivity analysis of efficiency scores: How to bootstrap in nonparametric frontier models. *Management science*, 44(1), 49-61.

5. P. Bogetoft and L. Otto (2022), *Benchmarking with DEA and SFA*, R package version

Cyfrowa transformacja w zarządzaniu: Wykorzystanie nowoczesnych technologii w optymalizacji procesów biznesowych

Mateusz Kuszpa, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza
Paulina Pasierb, Uniwersytet Rzeszowski

Cyfrowa transformacja w zarządzaniu stała się kluczowym obszarem rozwoju dla współczesnych przedsiębiorstw, skoncentrowanych na efektywności, innowacyjności i adaptacji do dynamicznie zmieniającego się środowiska rynkowego. Niniejsza praca koncentruje się na analizie wpływu cyfrowej transformacji na dziedzinę zarządzania, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania nowoczesnych technologii w optymalizacji procesów biznesowych. W części teoretycznej przedstawiane są podstawy cyfrowej transformacji oraz rola nowoczesnych technologii, takich jak sztuczna inteligencja, analiza danych i Internet rzeczy, w restrukturyzacji organizacyjnej i doskonaleniu procesów biznesowych. Poprzez analizę korzyści i wyzwań związanych z tym procesem, praca dostarcza kompleksowego spojrzenia na skuteczne wdrażanie cyfrowej transformacji. Dodatkowo, identyfikuje się obszary, które stanowią zarówno szanse, jak i wyzwania dla przyszłych badań w tej dynamicznej dziedzinie. Ostatecznie, praca pozwala zrozumieć, jak firmy mogą wykorzystać cyfrową transformację do zwiększenia konkurencyjności, poprawy efektywności operacyjnej oraz lepszego dostosowania się do zmiennego otoczenia biznesowego.

Perspektywy wykorzystania sztucznej inteligencji na rynku nieruchomości

Zuzanna Starzewska
Uniwersytet Szczeciński

Przez ostatnią dekadę sztuczna inteligencja przeszła znaczącą transformację, umożliwiającą maszynom myślenie i działanie w sposób zbliżony do ludzkiego. Przyciągnęła szczególne zainteresowanie firm technologicznych na całym świecie, a aktualnie także przedsiębiorstw z różnych sektorów, które wykorzystując sztuczną inteligencję i technologie z nią powiązane, próbują zbudować istotną przewagę konkurencyjną, a więc generować większe zyski przy niższych kosztach funkcjonowania. Powyżej opisany trend powoli dociera także do sektora nieruchomości i budownictwa.

Głównym celem niniejszej pracy jest dokonanie analizy zastosowania sztucznej inteligencji w poszczególnych procesach mających miejsce na rynku nieruchomości – rozpoczynając od poszukiwania nieruchomości, kończąc na eksploatacji i wynajmie. W pierwszej kolejności przedstawiono wybrane technologie oraz grupy zastosowań sztucznej inteligencji, które są powszechnie dostępne, celem wprowadzenia do tematu właściwego. Następnie zaprezentowano aktualne oraz możliwe rozwiązania wykorzystujące sztuczną inteligencję, które są dedykowane dla sektora nieruchomości oraz ściśle z nim związanego sektora budowlanego.

W pracy przedstawione zostały cztery następujące etapy zachodzące na rynku nieruchomości, w ramach których możliwe jest zastosowanie sztucznej inteligencji:

1. poszukiwanie i analiza nieruchomości inwestycyjnych,
2. proces budowlany,
3. sprzedaż nieruchomości,
4. eksploatacja i wynajem nieruchomości.

Należy podkreślić, że wiele z zaprezentowanych rozwiązań ma na celu zautomatyzować, a więc usprawnić procesy związane z rynkiem nieruchomości, jednak ich wdrożenie w biznesach nieruchomościowych w większości opisanych przykładów nadal pozostaje związane z wysokimi kosztami. Obecne szacunki rozwoju sektora generatywnego sztucznej inteligencji tylko i wyłącznie dla sektora nieruchomości szacują jego wartość na 300 milionów dolarów amerykańskich i wskazują na tempo wzrostu tego rynku na poziomie ponad 11% rocznie przez najbliższe 10 lat.

Jednym z celów szczegółowych pracy jest zaprezentowanie ograniczeń i wad sztucznej inteligencji, które obecnie świadczą o niemożliwości pełnego zastąpienia pracy ludzkiej. Głównymi barierami, które uniemożliwiają sztucznej inteligencji zastąpienie człowieka są obecnie brak zdrowego rozsądku, brak kreatywności, a także brak emocji. Kolejnym celem szczegółowym jest przedstawienie zmian jakie zajdą na rynku nieruchomości w pracy ludzkiej, w wyniku zastosowania sztucznej inteligencji, a także zaprezentowanie dalszych możliwych kierunków rozwoju.

Onboarding – dobre praktyki w wdrażaniu nowych pracowników

Dominik Nocoń, Filip Nocoń
Uniwersytet Szczeciński

Wystąpienie koncentrowało się na istotnym etapie podróży pracownika w organizacji, jakim jest onboarding, czyli proces wprowadzania, adaptacji nowych pracowników w nowym środowisku pracy. Współczesne tendencje wskazują na rosnące znaczenie tego etapu, który wiąże się z zatrudnieniem w nowym miejscu pracy. Pozwala to zwiększyć lojalność pracowników i poczuć więź z organizacją.

Proces ten przynosi istotne zmiany, wymagając od pracownika nie tylko przyswajania nowych obowiązków zawodowych, lecz także integracji z nowym zespołem i kulturą organizacyjną.

W pierwszej kolejności, skupiono się na analizie pojęcia onboardingu w literaturze, następnie zestawiono to przy analizie metod stosowanych w praktyce. Część teoretyczna przedstawia etapy onboardingu, które wynikają z literatury ZZL. Uwzględniono ostatnie zmiany, jakie zaszły, tj. wpływ pandemii COVID-19 na proces onboardingu, ze szczególnym naciskiem na digitalizację tego etapu. Wskazano na zmiany w praktykach onboardingowych wynikające z nowych realiów postpandemicznych, które się zachowały przez pracę zdalną i wzrost roli technologii cyfrowych.

Następnie, porównano praktyki onboardingowe dwóch dużych firm: sieci sklepów Biedronka i przedsiębiorstwa LOTTE Wedel, bazując na studium przypadku z czasopisma „HR Business Partner”.

Efektom końcowym jest nie tylko identyfikacja kluczowych elementów onboardingu, ale również pozwoliło to zrozumieć, jakie korzyści organizacja może osiągnąć dzięki skutecznemu wprowadzeniu pracowników. Przedstawione analizy i wnioski mogą stanowić cenne narzędzie dla działów zarządzania zasobami ludzkimi, umożliwiając im lepsze dostosowanie strategii onboardingu do współczesnych wyzwań organizacyjnych i wyróżnienia się wśród innych pracowników.

NAUKI O KULTURZE FIZYCZNEJ I NAUKI O ZDROWIU

Zmiany w astrocytach i gleju OUN wywołane zanieczyszczeniami powietrza.

Katarzyna Piekarcz
Uniwersytet Rzeszowski

W obecnych czasach stale jesteśmy narażeni na szkodliwe substancje zawarte w powietrzu atmosferycznym. Zanieczyszczenia powietrza związane z ruchem drogowym (TRAP) są głównymi czynnikami przyczyniającymi się do globalnego zanieczyszczenia powietrza. Mają one niepodważalny wpływ na życie każdego człowieka. Od dawna jest znany negatywny wpływ na układ oddechowy i krwionośny. Najnowsze doniesienia naukowe mówią, że TRAP wpływa również na mózg, a dokładnie na komórki glejowe mózgu, astrocyty i mikroglej. Zanieczyszczenia powietrza mogą wpływać na mózg dwiema głównymi drogami: przez jamę nosową oraz płuca. W przypadku dróg nosowych zanieczyszczenia powietrza dostają się poprzez wdychane powietrze. Następnie przenikają przez błonę śluzową gdzie mogą dostać się bezpośrednio do mózgu. Przez drogi oddechowe cząsteczki mogą przedostać się do mózgu poprzez przejście z płuc do krwioobiegu i przez barierę krew-mózg.

Neurodegeneracyjne choroby mózgu do których należy choroba Alzheimera, choroba Parkinsona, stwardnienie zanikowe boczne i choroba Huntingtona, a także ostre choroby neurologiczne, takie jak udar mózgu, charakteryzują się postępującą lub nagłą utratą neuronów i ich połączeń. Uszkodzenie tkanki nerwowej charakterystyczne dla tych schorzeń może być spowodowane skutkami zanieczyszczenia powietrza. Możemy więc wnioskować, iż stan powietrza może indukować lub przyczyniać się do poważnych chorób neurologicznych. Substancje zanieczyszczające powietrze, ich źródła i towarzyszące im niekorzystne skutki zdrowotne znacznie się różnią w różnych częściach świata. Szacuje się, że w krajach rozwiniętych 33–55% przedwczesnych zgonów można powiązać z emisjami z ruchu drogowego, elektrowni i ogrzewania domów.

Zaburzenia neurologiczne towarzyszące skórze pergaminowatej i barwnikowej

Oliwia Wójcik

Uniwersytet Rzeszowski

Xeroderma pigmentosum (skóra pergaminowata i barwnikowa, XP) jest rzadką chorobą dziedziczną w sposób autosomalny recesywny. U podłoża choroby leżą zaburzenia naprawy uszkodzeń DNA, a objawia się ona zaburzeniami czynności skóry, oczu oraz układu nerwowego. Wyróżnia się siedem odmian choroby i jeden wariant, różniące się przyczyną i przebiegiem klinicznym. Jest ona kojarzona przede wszystkim z występowaniem zmian skórnych: tj. drobne plamy przypominające piegi, większe plamy barwnikowe, ścieńczenie skóry. Jednak obecności skóry pergaminowej towarzyszą często zaburzenia neurologiczne min. mikrocefalia czy głuchota. Najcięższą odmianą XP jest tzw. zespół de Sanctis-Cacchione, gdzie zmiany skórne typowe dla XP współistnieją z oligofrenią, niedorozwojem fizycznym, głuchotą i ataksją.

Aktywność fizyczna jako prewencja chorób cywilizacyjnych.

Karolina Miś

Uniwersytet Rzeszowski

Choroby cywilizacyjne definiuje się jako globalnie występujące grupy schorzeń, do których rozwoju przyczynił się postęp współczesnej cywilizacji. Prowadzą one do niepełnosprawności i odpowiadają za ponad 80% przedwczesnych zgonów. Coraz częściej choroby cywilizacyjne diagnozuje się u dzieci. Za indukcję tych schorzeń w społeczeństwie w pierwszej kolejności odpowiedzialna jest niewystarczająca codzienna aktywność fizyczna. Do chorób cywilizacyjnych należą m.in: cukrzyca, otyłość, nabyte choroby sercowo-naczyniowe, niektóre nowotwory, zaburzenia psychiczne – np. zaburzenia lękowe, choroby układu pokarmowego – np. choroba wrzodowa.

Aktywność fizyczna razem z pełnowartościową, bogatą w antyoksydanty dietą jest niezbędna do zachowania pełnego zdrowia, przeciwdziała występowaniu chorób cywilizacyjnych. Regularny wysiłek fizyczny prowadzi do poprawy parametrów metabolicznych, zwiększa insulinowrażliwość, zmniejsza stan zapalny, usprawnia neurotransmisję – indukuje syntezę serotoniny, dopaminy, a także zwiększa liczbę zdrowych synaps, co w konsekwencji powoduje poprawę nastroju czy pamięci.

Regularna aktywność fizyczna stanowi jedną ze składowych stylu życia, który opóźnia starzenie się całego organizmu, w tym także i mózgu.

Nadciśnienie tętnicze a zdrowie psychiczne: Wpływ stresu i depresji.

Kinga Dyndał
Uniwersytet Rzeszowski

Nadciśnienie tętnicze jest jednym z najczęściej występujących schorzeń sercowo-naczyniowych na świecie i stanowi znaczące wyzwanie zdrowotne. Coraz częściej zauważa się, że istnieje złożona interakcja między nadciśnieniem a zdrowiem psychicznym, zwłaszcza w kontekście stresu i depresji. Osoby z nadciśnieniem i depresją mają większe ryzyko powikłań sercowo-naczyniowych.

Dokonano przeglądu literatury, w którym uwzględniono badania z randomizacją (RCT) oraz przeglądy systematyczne z PubMed/MEDLINE i BMC opublikowane w latach 2015-2023. W przeszukiwaniu wykorzystano następujące słowa kluczowe: *nadciśnienie; *zaburzenia depresyjne; *stres *sygnalizacja $Ca^{2+}/cAMP$.

Badania ostatnich lat wykazały, że osoby doświadczające chronicznego stresu, czy depresji są bardziej narażone na rozwój nadciśnienia. Możliwe mechanizmy tych współzależności obejmują: procesy zapalne, zaburzenia snu, nadmierną aktywację układu współczulnego oraz zmiany w zachowaniach zdrowotnych (w tym np. niezdrowa dieta i brak aktywności fizycznej). Ponadto rozregulowanie wewnętrznej homeostazy Ca^{2+} (np. nadmiar wewnątrzkomórkowego Ca^{2+}) przyczynia się do patogenezy zarówno nadciśnienia, jak i depresji. Podczas leczenia należy zachować szczególną ostrożność u pacjentów z depresją i nadciśnieniem, aby zminimalizować skutki uboczne leków przeciwdepresyjnych, które mogą wpływać na ciśnienie krwi.

Związek między depresją, a ciśnieniem tętniczym jest złożonym problemem. Opublikowane doniesienia opisują wyższe wartości ciśnienia krwi, częstsze występowanie nadciśnienia i nieprawidłowości w zakresie rytmu dobowego u pacjentów z depresją. Ponadto sygnalizacja Ca^{2+} , na przykład $Ca^{2+}/cAMP$ i jej rozregulowanie są zaangażowane w patogenezę zarówno nadciśnienia, jak i depresji, dostarczając tym samym powiązania klinicznego z tymi chorobami.

Słowa kluczowe: depresja, nadciśnienie, zaburzenia psychiczne, stres, homeostaza Ca^{2+}

Trehaloza w terapii zespołu suchego oka

Natalia Góras

Uniwersytet Rzeszowski

Zespół suchego oka (ZSO) jest jednym z najczęściej diagnozowanych schorzeń gałki ocznej na całym świecie, dotykającym pacjentów w każdej grupie wiekowej. Charakteryzuje się on zaburzeniem produkcji łez lub nadmiernym ich parowaniem, co prowadzi do zmian w strukturze i funkcji powierzchni oka, a w efekcie do objawów, takich jak suchość, pieczenie, łzawienie. Aktualna terapia ZSO bazuje na stosowaniu preparatów, takich jak nawilżające krople do oczu, zwane sztucznymi łzami, stosowaniu zatyczek punktów łzowych, czy stosowaniu urządzeń medycznych, które mają na celu zwiększenie nawilżenia oka i przywrócenie homeostazy. Pośród wielu z nowych, stosowanych obecnie substancji czynnych w kroplach ocznych, na uwagę zasługuje trehaloza, naturalny disacharyd mający zdolność do utrzymania stabilności błony komórkowej, a także zdolność wiązania i zatrzymywania wody, co czyni ją obiecującym czynnikiem terapeutycznym pierwszego rzutu w zespole suchego oka. Co istotne trehalozę wyróżnia fakt, że jest ona naturalnie obecna w wielu organizmach, w tym w bakteriach, grzybach, roślinach i niektórych insektach, a w medycynie jest znana ze swoich właściwości ochronnych i stabilizujących, gdyż chroni komórki przed niekorzystnymi warunkami, takimi jak wysoka temperatura, ekstremalna suchość i stres oksydacyjny.

Celem tej pracy było omówienie bezpieczeństwa klinicznego i skuteczności preparatów stosowanych w leczeniu ZSO, zawierających w swoim składzie trehalozę.

Przegląd aktualnej literatury został przeprowadzony za pośrednictwem bazy danych PubMed. Rodzaje publikacji obejmowały badania przedkliniczne i kliniczne, większość uwzględnionych artykułów została opublikowana w języku angielskim.

Na podstawie zebranych publikacji stwierdzono, że wybrane preparaty, których substancją czynną jest trehaloza cechowały się dobrą skutecznością i bezpieczeństwem, jako środki terapeutyczne stosowane w ZSO.

Słowa kluczowe: zespół suchego oka; dysfunkcja gruczołów Meiboma; trehaloza; stres oksydacyjny; Zespół Sjögrena

Co dzieje się w mózgach chorych na ADHD oraz jak wpływa to na ich zachowanie? – analiza zmian w strukturach mózgowych.

Kinga Polityńska, Martyna Sarzyńska
Uniwersytet Rzeszowski

Zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi (ADHD, ang. attention deficit hyperactivity disorder) stanowi jedno z najczęstszych zaburzeń wśród dzieci, a częstość jego występowania w grupie 7-13 lat wynosi 3-5%. U ok. 60% pacjentów objawy utrzymują się w okresie dorosłości. Choć świadomość na temat ADHD znacznie ewoluowała, wiele przypadków wciąż pozostaje nierozpoznanych. Trudności diagnostycznych dostarcza niejednorodność objawów u pacjentów, które zależne są od podtypu ADHD, wyróżniono 3 takie podtypy: przeważnie nieuważny, przeważnie nadpobudliwy-impulsywny oraz łączony. Wciąż trwają badania czy symptomy związane z różnymi podtypami korelują ze zmianami obserwowanymi w strukturach mózgu. Celem pracy jest podsumowanie najbardziej aktualnych doniesień na temat zmian w obrębie ośrodkowego układu nerwowego (OUN) u chorych na ADHD i ich powiązania z symptomatologią zaburzenia.

Dokonano przeglądu artykułów naukowych publikowanych w ciągu ostatnich 10 lat w bazach PubMed oraz GoogleScholar z wykorzystaniem następujących słów kluczowych: „ADHD”, „brain structure”, „neurotransmitters”.

Analiza struktur mózgowych pacjentów z ADHD wykazała różne dysfunkcje. Przy użyciu metod obrazowania (MRI oraz PET-CT) wykazano obniżony poziom dopaminy, związany z zaburzeniami funkcjonowania układu nagrody. Co więcej, w regionach czołowo-ciemieniowo-wzgorzowo-móźdkowych stwierdzono znaczące obniżenie poziomu transporterów dla norepinefryny (NET, ang. the norepinephrine transporter), co prawdopodobnie znajduje odzwierciedlenie w niższym poziomie uwagi. Ponadto, u dzieci z ADHD wykazano redukcję powierzchni kory, przy czym zaobserwowano pewne różnice u obojga płci. U chłopców dominowało zmniejszenie całkowitej powierzchni kory przedczołowej, zaś u dziewczynek kory przedczołowej. Wykazano związek poziomu redukcji powierzchni kory z nasileniem objawów u dzieci chorych na ADHD. Ponadto w różnych podtypach ADHD stwierdzono rozłączne zmiany strukturalne mózgu, szczególnie w zakresie zmniejszenia objętości podkorowej u pacjentów z ADHD (podtyp łączony) w porównaniu z osobami rozwijającymi się typowo.

U osób chorych na ADHD można zauważyć pewne korelacje pomiędzy zmianami strukturalnymi oraz funkcjonalnymi pewnych obszarów mózgu, co z kolei wpływa na zmianę zachowania u chorych na ADHD. Pomimo licznych badań strukturalnych mózgu u pacjentów z ADHD nadal nie uzyskano jednak jednoznacznych wyników, co może wskazywać na zróżnicowane podłoże objawów klinicznych.

-
1. Dirlikov B, et al. 2014 *Distinct frontal lobe morphology in girls and boys with ADHD*. „*NeuroImage: Clinical*”
 2. Ulke C, et al. 2019 *Adult attention-deficit/hyperactivity disorder is associated with reduced norepinephrine transporter availability in right attention networks: a (S,S)-O-[11C]methylreboxetine positron emission tomography study*. „*Translational Psychiatry*”
 - ShuHua M, et al. 2022 *Structural Brain Changes and Associated Symptoms of ADHD Subtypes in Children*. „*Cerebral Cortex*”

Kannabinoidy- nowa alternatywa w leczeniu depresji.

Marta Sarzyńska, Kinga Polityńska
Uniwersytet Rzeszowski

Depresja jest zaburzeniem psychicznym bardzo rozpowszechnionym na całym świecie. Pomimo szerokiej gamy leków farmakologicznych dostępnych obecnie w praktyce klinicznej w leczeniu depresji, są one nadal związane z powolnym procesem zdrowienia i depresją oporną na leczenie. W związku z tym pojawia się potrzeba nowych terapii wielocelowych. Potencjalne zastosowanie terapeutyczne niektórych związków roślinnych *Cannabis sativa* cieszy się dużym zainteresowaniem, zwłaszcza w leczeniu zaburzeń neuropsychiatrycznych ze względu na względny brak skuteczności obecnych metod leczenia.

Dokonano przeglądu około 10 dostępnych artykułów naukowych opublikowanych w ciągu ostatnich 10 lat w bazach naukowych Pubmed, Google Scholar, a także przeglądu badań klinicznych w bazie ClinicalTrials.gov. Przeglądu dokonano za pomocą słów kluczowych: „cannabidiol”, „depressive disorders”, „cannabinoids”, „depression”.

Przeprowadzono liczne badania z wykorzystaniem głównych fitokannabinoidów, tetrahydrokannabinolu (THC) i kannabidiolu (CBD). CBD wykazuje interesujący profil farmakologiczny bez możliwości stania się narkotykiem, w przeciwieństwie do THC. W badaniach na zwierzętach i ludziach stwierdzono działanie przeciwlękowe, przeciwdepresyjne i przeciwpowrotkowe CBD. U gryzoni wyniki sugerują, że działanie CBD zależy od dawki, szczepu, czasu podawania i drogi podania. Ponadto, niektóre kluczowe cele zostały powiązane z tymi farmakologicznymi działaniami CBD, w tym receptory kannabinoidowe (CB1r i CB2r), receptor 5-HT1A i czynniki neurogenezy. Omówiono aktualny stan wiedzy na temat udziału układu endokannabinoidowego (ECS) w procesach transmisji synaptycznej, plastyczności synaps i neurogenezie, a co za tym idzie, zastosowania egzogennych kannabinoidów w leczeniu depresji.

Okazało się, że kannabinol, kannabigerol, kannabidiwaryna i kannabichromen mogą działać jako nowe cele terapeutyczne, wykazując duży potencjał w farmakoterapii depresji. Wstępne badania kliniczne potwierdzają również skuteczność CBD jako środka przeciwlękowego, przeciwpowrotkowego i przeciwdepresyjnego, a co ważniejsze, pozytywny profil ryzyka i korzyści. Te obiecujące wyniki wspierają rozwój badań na dużą skalę w celu dalszej oceny CBD jako potencjalnego nowego leku do leczenia tych zaburzeń psychicznych.

Słowa kluczowe: kannabinoidy, depresja, kannabidiol

-
1. García-Gutiérrez MS, Navarrete F, Gasparyan A, Austrich-Olivares A, Sala F, Manzanares J. Cannabidiol: A *Potential New Alternative for the Treatment of Anxiety, Depression, and Psychotic Disorders*. „Biomolecules”. 2020
 2. Fonseca C, Etcheto M, Bicker J, Fernandes MJ, Falcão A, Camins A, Fortuna A. *Under the umbrella of depression and Alzheimer's disease pathophysiology: Can cannabinoids be a dual-pleiotropic therapy?* „Ageing Res Rev”. 2023

Przyszłość leczenia depresji

Patrycja Przebieradło
Uniwersytet Rzeszowski

Depresja należy do najczęstszych zaburzeń psychicznych i może dotknąć osoby w każdym wieku. Jest to choroba śmiertelna, w wyniku której codziennie życie traci około 3800 chorych, co daje ponad 1 milion samobójstw rocznie. Dzisiejsze metody jej leczenia opierają się głównie na stosowaniu leków z grupy SSRI (selektywne inhibitory zwrotnego wychwyty serotoniny), SNRI (inhibitory wychwyty zwrotnego serotoniny i noradrenaliny) lub w przypadku stwierdzenia depresji lekoopornej -terapii elektrowstrząsami lub wziewnej. Leczenie to nie zawsze przynosi jednak oczekiwany skutek, a i efekt przeciwdepresyjny, w przeciwieństwie do działania przeciwlękowego, nie jest widoczny od razu, co zwiększa ryzyko popełnienia samobójstwa.

Alternatywną terapią, która może zostać wprowadzona w przyszłości jest leczenie zaburzeń depresyjnych z wykorzystaniem klasycznych psychodelików takich jak LSD, psylocybina zawarta w grzybach halucynogennych, czy DMT będące składnikiem ayahuaski. Synteza i posiadanie powyższych substancji jest obecnie nielegalne, mimo wyników badań, które mówią jasno – klasyczne psychodeliki to najbezpieczniejsze używki znane ludzkości. Praktycznie niemożliwe jest ich śmiertelne przedawkowanie, podobnie jak uzależnienie. Co więcej badania pokazują, że mogą mieć one zastosowanie terapeutyczne, m.in. w leczeniu zaburzeń depresyjnych, chociaż nie tylko. Jak pokazały wyniki badań ich działanie przeciwdepresyjne jest praktycznie natychmiastowe, co daje przewagę psychodelikom nad obecnie stosowanymi lekami, a długotrwały efekt ich działania jest porównywalny lub większy niż ten po zastosowaniu tradycyjnej terapii lekami.

Ocena bezpieczeństwa klinicznego i skuteczności perfluoroheksyloktanu i prepatatów zawierających komponenty lipidowe w dysfunkcji gruczołów meiboma

Alicja Gruna, Maciej Kozłowski
Uniwersytet Rzeszowski

Zespół dysfunkcyjnych łez, zwany także zespołem suchego oka (ZSO) jest schorzeniem dotyczącym przednią powierzchnią gałki ocznej, w którym dochodzi do zachwiania homeostazy, przewlekłego stanu zapalnego, a także nadmiernego wysychania spojówki i rogówki. W tej wieloczynnikowej chorobie, oprócz genetycznych predyspozycji osobniczych istotną rolę odgrywają modyfikowalne i niemodyfikowalne czynniki środowiskowe, a podstawową metodą leczenia jest substytucja filmu łzowego oparta na wolnych od konserwantów preparatach zmniejszających jego nadmierną osmolarność, działających osmoprotekcyjnie i przeciwzapalnie. Obecnie główną grupę takich preparatów stanowią krople oczne, podawane dospojówkowo, wielokrotnie w ciągu dnia, które najczęściej zawierają w swoim składzie sole kwasu hialuronowego, glikol propylenowy lub guar hydroksypropylowy. Preparaty te dostępne są zarówno w wielodawkowych dozownikach wyposażonych w systemy zabezpieczające przed wtórną kontaminacją mikroorganizmami, a także w jednorazowych opakowaniach. Jedną z nowych, obiecujących substancji w terapii ZSO jest zatwierdzony przez Food and Drug Administration (FDA) w 2023 roku oktan perfluoroheksyłu (MIEBO™), będący fluorowanym alkanem, wskazanym do leczenia objawów ZSO, a także preparaty lipidowe, działające ochronnie na przedni odcinek gałki ocznej.

Celem tej pracy jest omówienie bezpieczeństwa klinicznego i skuteczności MIEBO™, leku łagodzącego objawy ZSO ze współwystępującym, nadmiernym parowaniem łez oraz preparatów zawierających komponenty lipidowe, jako nowych, szybko działających środków zmniejszających nasilenie objawów choroby.

Przegląd aktualnej literatury został przeprowadzony za pośrednictwem bazy danych PubMed. Rodzaje publikacji obejmowały badania przedkliniczne i kliniczne, większość uwzględnionych artykułów została opublikowana w języku angielskim.

Na podstawie zebranych publikacji stwierdzono, że oktan perfluoroheksyłu i preparaty lipidowe cechują się dobrą skutecznością i bezpieczeństwem, jako środki terapeutyczne stosowane w ZSO.

Słowa kluczowe: zespół suchego oka; zespół dysfunkcyjnych łez; dysfunkcja gruczołów Meiboma; MGD; oktan perfluoroheksyłu

-
1. Piotr Gałęcki, Agata Szulc – *Psychiatria* (2018) strony 202-224
 2. George M. Brenner Craig W. Stevens - *Farmakologia* (2010) strony 275-281
 3. *Psychiatr. Pol.* 2020; 54(6): 1067–1090 PL ISSN 0033-2674 (PRINT), ISSN 2391-5854 (ONLINE) www.psychiatriapolska.pl DOI: <https://doi.org/10.12740/PP/120084>
 4. Carhart-Harris, R.L., Bolstridge, M., Day, C.M.J. et al. Psilocybin with psychological support for treatment-resistant depression: six-month follow-up. *Psychopharmacology* 235, 399–408 (2018). <https://doi.org/10.1007/s00213-017-4771-x>
 5. Carhart-Harris, Robin, et al. „Trial of psilocybin versus escitalopram for depression.” *New England Journal of Medicine* 384.15 (2021): 1402-1411.

6. Muttoni, Silvia, Maddalena Ardissino, and Christopher John. „Classical psychedelics for the treatment of depression and anxiety: a systematic review.” *Journal of affective disorders* 258 (2019): 11-24.
7. Nutt, David J et al. “Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis.” *Lancet* (London, England) vol. 376,9752 (2010): 1558-65. doi:10.1016/S0140-6736(10)61462-6
8. Nichols DE. Serotonin, and the Past and Future of LSD. *MAPS Bulletin* Spring 2013. Retrieved 2017-05-26.
9. Hilber P, Chapillon P. Effects of harmaline on anxiety-related behavior in mice. *Physiology & Behavior*. 2005;86(1–2): 164–167. Available from: doi:10.1016/j.physbeh.2005.07.006
10. SAVAGE, CHARLES (1952). LYSERGIC ACID DIETHYLAMIDE (LSD-25). *American Journal of Psychiatry*, 108(12), 896–900. doi:10.1176/ajp.108.12.896
11. https://www.ur.edu.pl/storage/file/core_files/2020/10/19/d482efbeadc2781f5a4c6b7b6bf44aaa/logo%20UR.jpg

Rola deprywacji snu w patomechanizmie otyłości i nadciśnienia tętniczego

Karolina Czerkiewicz
Uniwersytet Rzeszowski

Sen jest złożonym procesem fizjologicznym, istotnym dla zachowania homeostazy organizmu. Wykazano, że brak snu odgrywa rolę w patomechanizmie wielu chorób, w tym otyłości oraz nadciśnienia tętniczego. Celem pracy była synteza dostępnej wiedzy na temat związku deprywacji snu z wybranymi jednostkami chorobowymi, budowanie świadomości oraz przedstawienie sposobów dbania o higienę snu.

Dokonano przeglądu literatury (badania kliniczne i przeglądowe) opublikowanej w bazach PubMed/MEDLINE i Embase w okresie 2021-2023. Wykorzystano następujące słowa kluczowe: sen, deprywacja snu, otyłość, nadciśnienie tętnicze. Za kryterium włączenia przyjęto rok publikacji artykułu oraz jego zgodność z tematyką pracy. Ostatecznie pracę oparto na 4 artykułach. Do przygotowania opracowania wykorzystano również wyniki własnego badania ankietowego (N= 555; 404 kobiet, 151 mężczyzn; w przedziale wiekowym 15 - 30; 23 pytania).

Dane literaturowe wskazują na spadek funkcji odpornościowych spowodowany brakiem snu. Co więcej wykazano, że deprywacja snu wiąże się ze zwiększeniem częstości występowania m.in. chorób sercowo-naczyniowych, otyłości oraz insulinooporności.

Sen i brak snu silnie wpływają na układ immunologiczny. Odpowiednia ilość i jakość snu są niezbędne do utrzymania kondycji zdrowotnej. Dbanie o higienę snu może pomóc w zapobieganiu licznym chorobom.

Słowa kluczowe: Deprywacja snu, Nadciśnienie, Otyłość, Psychoneuroimmunologia, Sen

Spożycie napoi energetycznych i potencjalne interakcje z przyjmowanymi lekami.

Wiktoria Pruchnik
Uniwersytet Rzeszowski

W ostatnich latach konsumpcja napoi energetycznych wśród dorosłych i młodzieży znacząco wzrosła. Produkty te, są popularyzowane wśród sportowców, w środowiskach pracy oraz społecznościach akademickich jak i szkolnych. Szeroka dostępność i różnorodność, tak zwanych energetyków, przyczynia się do zawrotnego wzrostu ich spożywania w wielu krajach na świecie. Marketing produktu, deklaruje poprawę skupienia, zdolności poznawczych, intelektualnych oraz wytrzymałości wysiłkowej. Jednymi z głównych składników, omawianych napoi, są m.in. kofeina, tauryna, guarana, inozytol i cukry proste. Kofeina, mająca charakter psychostymulanta, przyjmowana w umiarkowanych dawkach, może działać pozytywnie na spożywającego i osiągnięte przez niego wyniki pracy, w ogólnym ujęciu. Substancja ta, jest również szeroko obecna w składzie środków narkotyzujących i wielu leków wydawanych na receptę jak i bez. W szczególności, jest ona głównym składnikiem, popularnych leków, stosowanych w leczeniu zaburzeń erekcji. Tak więc, pacjenci pozostający w leczeniu spożywając napoje energetyczne często, nieświadomie, narażeni są na interakcje obu środków – napoju i zażywanego leku. Prowadzić to może do eskalacji efektu psychostymulującego, niekontrolowanego wydłużenia czasu wzdęcia i zatrucia. Raportowano przypadki ostrej toksyczności w wyniku spożycia energetyków przy przyjmowaniu leków na impotencję. Społeczeństwo konsumenckie oraz pracownicy służby zdrowia powinni być świadomi możliwych interakcji, w które mogą wchodzić w te napoje. Poszerzanie tej wiedzy, jest niezbędne, w dobie tak zawrotnego wzrostu ich popularności. Co więcej, stale rozwijający się, rynek napoi kofeinowych i pokrewnych, może skutkować pojawianiem się do tej pory nieopisywanych oddziaływań ze środkami leczniczymi.

Czy Sztuczną Inteligencję można wykorzystać w diagnostyce obrazowej

Łukasz Karaś
Uniwersytet Rzeszowski

Sztuczna Inteligencja (AI) rewolucjonizuje dziedzinę informatyki, tworząc programy zdolne do wykonywania zadań wymagających ludzkiej inteligencji. Techniki AI, takie jak uczenie maszynowe, przetwarzanie języka naturalnego i wizja maszynowa, znalazły praktyczne zastosowanie w różnych obszarach. W kontekście badań przesiewowych piersi, kluczową technologią jest mammografia, zaawansowana metoda obrazowania medycznego, służąca do wczesnej detekcji zmian w tkance gruczołów piersiowych.

Rodzaje Sztucznej Inteligencji:

Uczenie Maszynowe (Machine Learning): Algorytmy pozwalające komputerom uczyć się na podstawie danych bez konieczności programowania precyzyjnych instrukcji. Przetwarzanie Języka Naturalnego (NLP): Analiza i generowanie ludzkich języków umożliwiająca komunikację komputerów.

Wizja Maszynowa (Wizja Komputerowa): Rozpoznawanie wzorców na obrazach i wideo, zastosowanie w diagnostyce medycznej, rozpoznawaniu obiektów i innych dziedzinach. Sztuczna Inteligencja Ogólna (AGI): Koncepcja AI zdolnej do wykonywania zadań wymagających ogólnych umiejętności myślenia, podobnie jak ludzka inteligencja.

Wpływ Mammografii Przesiewowej: Mammografia, jako kluczowe narzędzie diagnostyczne, wpływa na statystykę umieralności z powodu raka piersi. W Polsce, mimo wzrostu liczby wykrywanych przypadków, umieralność pozostaje stabilna. Brak jednoznacznych dowodów na zwiększenie liczby zgonów związanych z mammografią, co utrudnia ocenę jej wpływu. Mammografia wpływa również na diagnostykę i leczenie, zwiększając liczbę biopsji i wykrywanych zmian in situ.

Badanie Opinii na Temat Wprowadzenia AI: Badanie przeprowadzone wśród 87 respondentów wykazało pozytywne nastawienie do wykorzystania AI w badaniach przesiewowych piersi. 63% respondentów wyraziło pozytywny stosunek, z podkreśleniem potencjalnych korzyści, takich jak wsparcie w diagnozowaniu i skrócenie czasu oczekiwania na wyniki badań. Respondenci preferowali scenariusz częściowego zastąpienia AI, z wyraźnym przeciwstawieniem się całkowitemu zastąpieniu.

Warto zauważyć, że większość respondentów nie miała doświadczenia z pracą nad oprogramowaniem medycznym, sugerując potrzebę edukacji i wprowadzenia wytycznych w tej dziedzinie. Wprowadzenie AI wymaga solidnych dowodów i walidacji, a także uwzględnienia opinii różnych czytelników. Poziom wiedzy o AI wpływał na pozytywne postrzeganie, podkreślając potrzebę dalszych badań, edukacji i rozwoju wytycznych.

Wyniki badania sugerują pozytywny potencjał wykorzystania AI w badaniach przesiewowych piersi, jednak jednocześnie podkreślają potrzebę dalszych badań, edukacji i opracowania wytycznych. Uwzględnienie opinii różnych użytkowników oraz dostarczenie edukacji stanowią kluczowy element skutecznego wdrożenia AI w tej dziedzinie.

Wpływ zwiększonej masy ciała na dysbiozę jelitową.

Łukasz Karaś, Izabella Prządo, Katarzyna Piekarcz
Uniwersytet Rzeszowski

Mikrobiota jelitowa, zwana również florą jelitową, to bogaty wariant mikroorganizmów obecnych w przewodzie pokarmowym. W szczególności jelito grube wykazuje największą różnorodność i aktywność mikroorganizmów, z około 1000 gatunkami bakterii, tworzącymi masę prawie 2 kg. Wśród dominujących gatunków znajdują się Firmicutes (64%), Bacteroidetes (23%), Proteobacteria (8%) i Acinetobacter. Mikrobiotę jelitową można podzielić na pożyteczne (np. Bifidobacterium, Lactobacillus), oportunistyczne (np. Bacteroides, Eubacterium, Enterobacteriaceae) i chorobotwórcze (np. Clostridium, Staphylococcus, Pseudomonas).

Rola mikrobioty jelitowej obejmuje koordynację układu immunologicznego, uczestnictwo w procesach trawienia, fermentacji, trawienia, wschłaniania i utrzymanie perystaltyki jelit. Dodatkowo, bakterie jelitowe przetwarzają trudno przyswajalne węglowodany złożone, trawią złuszczone komórki nabłonka, śluz, składniki żółci, ksenobiotyki, leki i potencjalne kancerogeny.

Skład mikrobioty różni się w zależności od odcinka przewodu pokarmowego. W jelicie cienkim dominują bakterie beztlenowe Gram-dodatnie, a jelito grube jest zasiedlone głównie przez bakterie beztlenowe Gram-dodatnie i Gram-ujemne. W jamie ustnej przeważają Streptococcus, Peptococcus, Staphylococcus. W przeciągu pierwszych miesięcy życia mikrobiota dziecka ulega zmianie, a w wieku 2 lat przypomina skład mikrobioty dorosłego, z wyraźnym wzrostem Bacteroides.

Czynniki negatywnie wpływające na mikrobiotę jelitową to antybiotyki, leki przeciwgrzybicze, niesteroidowe leki przeciwzapalne, leki przeczyszczające, antykoncepcja, statyny, alkohol, nieprawidłowa dieta, siedzący tryb życia i poród przez cesarskie cięcie.

Dysbioza jelitowa, zaburzenie polegające na zmianie profilu bakteryjnego jelit, może prowadzić do zaburzeń metabolicznych, chorób autoimmunizacyjnych i problemów psychicznych. W kontekście otyłości, mikroorganizmy jelitowe odgrywają rolę, gdzie u osób z nadmierną masą ciała obserwuje się wyższą liczbę bakterii Firmicutes, a u osób o prawidłowej masie ciała dominują Bacteroidetes i Actinobacteria.

Badania na modelach zwierzęcych i ludziach sugerują istotną rolę mikroorganizmów jelitowych w metabolizmie i otyłości. Ważne jest dalsze badanie tego złożonego oddziaływania dla lepszego zrozumienia wpływu mikrobioty jelitowej na zdrowie ludzkie i rozwój otyłości. W miarę jak poznajemy głębsze aspekty tej interakcji, otwierają się nowe możliwości zrozumienia roli mikroorganizmów w zdrowiu ludzkim.

Wszechstronne wykorzystanie w medycynie toksyny botulinowej

Izabela Prządo
Uniwersytet Rzeszowski

Toksyna botulinowa jest złożoną neurotoksyną, pochodzenia naturalnego, wytwarzaną przez gram (+) laseczki jadu kiełbasianego - Clostridium Botulinum podczas procesu fermentacji beztlenowej. Następnie w wyniku działania proteaz gospodarza toksyna ulega aktywacji z kompleksu protoksyny uprzednio składającej się z BoNT (aktywna toksyna), hemaglutyniny (HA) oraz nietoksycznej niehemaglutyniny (NTHN).

Jako produkt leczniczy stosowana jest powszechnie w zabiegach medycyny estetycznej. Jej działanie polega na związaniu się z receptorami błony komórkowej neuronów i zablokowaniu uwalnianiu acetylocholino, czego wynikiem jest osłabienie lub paraliż mięśni. Poszczególne serotypy toksyny botulinowej w nieco odmiennym procesie powodują proteolizę białek cytoplazmatycznych; jednakże efekt końcowy również polega na uniemożliwieniu połączenia pęcherzyka zawierającego acetylocholinę z błoną presynaptyczną.

Warto również wspomnieć, że toksyna botulinowa jest stosowana nie tylko w medycynie estetycznej, ale również w innych dziedzinach. Wykorzystywana jest terapeutycznie w leczeniu migren i innych pierwotnych bólów głowy, nadmiernej potliwości, owrzodzeń oraz blizn. Ponadto, pomaga usmierzyć swędzenie u pacjentów dermatologicznych oraz, ze względu na blokowanie komunikacji między nerwami a mięśniami, stosowana jest jako lek w zaburzeniach ruchowych. Często, poza kosmetyczną dziedziną, w której zastosowanie znalazła toksyna botulinowa jest neurologia; a dokładniej profilaktyka przewlekłej migreny. Jest to schorzenie znacznie utrudniające codzienne funkcjonowanie z powodu nawracających ataków, na które składają się objawy prodromalne, ból głowy, objawy ze strony przewodu pokarmowego oraz inne objawy neurologiczne, a u niektórych także – aura. Szacuje się, że ponad 70% osób cierpiących na migrenę przechodzi przez fazę prodromalną trwająca kilka godzin lub dni. Pierwsze kazuistyczne doniesienia o potencjalnej skuteczności BoNT w leczeniu przewlekłej migreny pochodziły z przypadkowych obserwacji chirurgów plastyków i dermatologów, którzy stosowali tę neurotoksynę w celu likwidacji zmarszczek i objawów starzenia się skóry twarzy. Jednakże, przełomowe w tej dziedzinie okazały się publikacje badań PREEMPT (PREEMPT I i PREEMPT II), podczas których oceniano skuteczność i bezpieczeństwo onabotulinumtoxin-A (preparatu Botox®) w ciągu 56-tygodniowej terapii. U badanych pacjentów w porównaniu z grupą placebo liczba ataków migrenowych i przyjmowanych tryptanów w ciągu miesiąca uległa zmniejszeniu, a czas trwania bólu- skróceniu. Ponadto, wśród kluczowych badań należy wymienić publikacje zawierające połączone wyniki PREEMPT obejmujące 1384 pacjentów cierpiących na przewlekłą migrenę. Stanowiły one podstawę do rejestracji leku ze wskazaniami w migrenie przewlekłej. Mechanizm działania BoNT opiera się na ośrodkowej desensytyzacji.

Według rekomendacji Amerykańskiej Akademii Neurologii (AAN) stosowanie BoNT wykazuje skuteczność w redukcji liczby dni z migrenowymi bólami głowy oraz przyczynia się do zmniejszenia ich intensywności, ale nie jest natomiast skuteczna w migrenach epizodycznych.

NAUKI ŚCISŁE I PRZYRODNICZE

Od klątwy Kazimierza Jagiellończyka po *Candida auris* – o grzybiczych zakażeniach ośrodkowego układu nerwowego.

Edwin Sieredziński
Uniwersytet Łódzki

Grzybice ośrodkowego układu nerwowego należą do stosunkowo słabo poznanych i udokumentowanych schorzeń; zazwyczaj kojarzonymi z zakażeniami oportunistycznymi, występującymi u osób z pierwotnymi lub wtórnymi niedoborami odporności (Górska i in., 2018; Schwartz i in., 2018). Nie mniej jednak część pacjentów jest bardziej narażona na zakażenia grzybicze – ze względu na wiek oraz stosowane procedury medyczne (jak żywienie pozajelitowe). Pojawiają się również nowe patogeny jak *Candida auris* (Sato i in., 2009; Lyman i in., 2023). W przeszłości notowane również zachorowania wśród niektórych grup zawodowych jak archeolodzy – przykładowo „klątwa Kazimierza Jagiellończyka” – czynnikiem odpowiedzialnym za zgony był *Aspergillus flavus* (Nungovitsch, 2019). Grzyby w ośrodkowym układzie nerwowym mogą odpowiadać za zatory, ropnie oraz miejscowe martwice kory mózgowej; zakażenia grzybicze często cechują się wodogłowiem.

Stosunkowo słabo poznane są mechanizmy patogenezы grzybic ośrodkowego układu nerwowego. Przykładowo, jak wpływają one na aktywność bioelektryczną komórek nerwowych, jak wpływają na metabolizm komórek nerwowych, jaka jest rola mikrogleju w zakażeniach grzybiczych oraz jak wydzielanie cytokin prozapalnych (jak IL-1, IL-10 czy TNF) może sprzyjać pokonywaniu przez nie bariery krew-mózg. Podobnie, jak następuje indukcja wodogłowia w części tego typu zakażeń.

Kolejnym problemem jest, że prawdopodobnie nie znamy wszystkich potencjalnych czynników odpowiedzialnych za grzybice. Niektóre jak *Aspergillus flavus* czy *Mucor* sp. rozwijają się w różnych środowiskach i mogą być fakultatywnymi pasożytami, a inne były stwierdzane jako patogeny człowieka (przykład *Candida auris*). Również wiele standardowych procedur może prowadzić do błędnej identyfikacji grzybiczych patogenów.

-
1. Górska K., Błaszowska J., Dzikowiec M. 2018. Neuroinfections caused by fungi. *Infection* 46 (4): 443-459.
 2. Nungovitsch A. 2019. Here all is Poland. A pantheotic history of Wawel, 1787-2010. Lexington Books, London.
 3. Lyman M., Forsberg K., Sexton D. J., Chow N. A., Lockhart S., Brendan R., Chiller T., 2023. Worsening spread of *Candida auris* in the United States, 2019 to 2021. *Annals in Internal Medicine* 176 (4): M22-3469.
 4. Sato K., Makimura K., Hasumi Y., Nishiyama Y., Uchida K., Yamaguchi H. 2009. *Candida auris* sp. nov., a novel ascomycetous yeast isolated from the external ear canal of an inpatient in Japanese hospital. *Microbiology and Immunology* 53 (1): 4-41.
 5. Schwartz S., Kontoyiannis D. P., Harrison T., Ruhnke M. Advances in the diagnosis and treatment of fungal infection of the CNS. *The Lancet*, 17 (4): 362-372.

Pasożytniczy pierwotniak *Toxoplasma gondi* a zachowanie człowieka

Edwin Sieredziński
Uniwersytet Łódzki

Toxoplasma gondi jest przedstawicielem grupy Apicomplexa (Chromalveolata) znanym z modyfikacji zachowania swoich żywicieli. Opisywano zmiany u zarażonych gryzoni polegające na zaniechaniu unikania zapachu kota i podejmowania ryzykownego zachowania (Vyas i in. 2007). Tego typu zmiany mogą być związane ze zmianą metabolizmu GABA, zmianami w ekspresji receptorów GABA oraz zmianami aktywności elektrofizjologicznej neuronów GABAergicznym. Część danych sugeruje również zmiany epigenetyczne w ciele migdałowatym (hipometylacja genów receptorów wazopresyny) (Hari Dass i in., 2014).

Wpływ na zachowanie człowieka został także stwierdzony, wcześniej był jedynie teoretycznie postulowany. Sugerowany jest związek tego pasożyta z zachowaniem impulsywnym oraz ryzykownym, a także ze schizofrenią (Torrey i in., 2007) oraz chorobą afektywną-dwubiegunową (Henriques i in., 2009). Należy wziąć pod uwagę, że *Toxoplasma gondii* jest pasożytem szeroko rozpowszechnionym o szerokim spektrum żywicieli – u wielu ssaków i ptaków, nawet u wydr morskich (Conrad i in., 2005).

Możliwości zarażenia – niezależnie od reżimu sanitarnego – nie są zatem małe i nie dotyczą jedynie pracowników służby zdrowia czy przemysłu rolno-spożywczego. Stąd można wnioskować, że w niektórych przypadkach podstawowy wywiad psychiatryczny jest niepełny – ze względu na szerokie rozprzestrzenienie *Toxoplasma* w przyrodzie powinno się postulować dodatkową diagnostykę na obecność tego pasożyta.

-
1. Conrad, P. A., Miller, M. A., Kreuder, C., James, E. R., Mazet, J., Dabritz, H.; Jessup, D. A.; Gulland, Frances; Grigg, M. E. (2005). Transmission of *Toxoplasma*: Clues from the study of sea otters as sentinels of *Toxoplasma gondii* flow into the marine environment. *International Journal for Parasitology*. 35 (11–12): 1155–1168.
 2. Hari Dass, S. A., Vyas, A. (2014). *Toxoplasma gondii* infection reduces predator aversion in rats through epigenetic modulation in the host medial amygdala. *Molecular Ecology*. 23 (24): 6114–22.
 3. Henriquez, S. A.; Brett, R.; Alexander, J.; Pratt, J.; Roberts, C. W. (2009). Neuropsychiatric disease and *Toxoplasma gondii* infection. *Neuroimmunomodulation*. 16 (2): 122–133
 4. Torrey, E. F., Bartko, J. J., Lun, Z. R.; Yolken, R. H. (2007). Antibodies to *Toxoplasma gondii* in patients with schizophrenia: a metaanalysis. *Schizophrenia Bulletin*. 33 (3): 729–36
 5. Vyas, S. K. Kim, N. Giacomini, J.C. Boothroyd (2007). Behavioral changes induced by *Toxoplasma* infection of rodents are highly specific to aversion of cat odors. *Proceedings of National Academy of Sciences of USA*. 104 (15): 6442-7

Groźne i przydatne – poszukiwanie bakterii produkujących barwnik na kąpielisku miejskim w Szczecinie

Natalia Gurgacz, Karolina Widoniak, Maksymilian Mitrowski, Paulina Plewa, Marlena Langner, Adrian Augustyniak, Beata Tokarz-Deptuła
Uniwersytet Szczeciński

Pseudomonas aeruginosa jest oportunistycznym patogenem, odpowiedzialnym za zakażenia szpitalne, które są groźne szczególnie dla osób z grup ryzyka, jak diabetycy, pacjenci cierpiący na mukowiscydozę i osoby w stanie immunosupresji. Z tego względu, bakterie te zostały uznane za wskaźnik sanitarnej jakości wody. Z drugiej strony zdolność *P. aeruginosa* do wytwarzania barwników (np. piocyjanina i piowerdyna) sprawia, że jest to drobnoustroj o szerokim zastosowaniu biotechnologicznym.

Celem prowadzonych badań było zweryfikowanie możliwości występowania *P. aeruginosa* na kąpielisku miejskim w Szczecinie, zebranie kolekcji drobnoustrojów występujących w próbkach wody i wymazach z przestrzeni basenowej oraz przepompowni, a także dokonanie opisu wyizolowanych bakterii z uwzględnieniem wytwarzania barwników (piocyjaniny i piowerdyny), a także profilu antybiotykooporności. Dodatkowym celem było wyselocjonowanie szczepu o relatywnie najwyższym potencjale biotechnologicznym.

Próbki wody, gleby i wymazów pobrano z kompleksu basenów w okresie 4 pobrań przez 4 miesiące przy kąpielisku „Arkonka” w Szczecinie. Izolacji dokonywano poprzez posiewy na podłożach stałych oraz metodą filtracji membranowej wg normy PN-EN ISO 16266:2009. Oceniano parametry fizjologiczne i biochemiczne szczepów, w tym morfologię kolonii i komórek, zdolność wytwarzania barwników oraz antybiotykooporność.

W badaniach przeanalizowano 415 próbek, z których pozyskano 175 izolatów bakteryjnych. Wśród nich 33 charakteryzowało się morfologią charakterystyczną dla bakterii z rodzaju *Pseudomonas*. Osiemdziesiąt sześć izolatów wykazywało zdolność produkcji barwników (w tym fluorescencyjnych).

Pałeczki z rodzaju *Pseudomonas* mogą występować na kąpielisku miejskim. Mimo braku izolatów produkujących piocyjaninę, skolekcjonowano szczepy, które były zdolne do wytwarzania innych barwników, w tym piowerdyny. Ponadto, badania pozwoliły do stworzenia zróżnicowanej kolekcji drobnoustrojów o potencjalnym znaczeniu biotechnologicznym i klinicznym. Ochrona sanitarna obiektów pływackich powinna dotyczyć nie tylko próbek wody, ale także miejsc, w których istnieje ryzyko powstawania biofilmów bakteryjnych, w szczególności w przestrzeniach międzyfazowych woda-powietrze.

Porównanie metody LAMP-PCR z klasycznym PCR w identyfikacji środowiskowej bakterii *Staphylococcus aureus*.

Paulina Plewa, Alicja Trzeciak – Ryczek
Uniwersytet Szczeciński

Staphylococcus aureus jest głównym patogenem, który powoduje zakażenia ropne skóry, tkanek podskórnych oraz tkanek miękkich, zakażenia układowe, zakażenia lub zatrucia związane z produkcją toksyn. Zatrucia gronkowcem złocistym mają krótki okres inkubacji – średnio 2h.

Celem badania było opracowanie skutecznego i szybkiego testu identyfikacji *Staphylococcus aureus* w próbach środowiskowych, dlatego porównano czułość klasycznej reakcji PCR z jedną z jej odmian – LAMP-PCR, która umożliwia szybką amplifikację kwasów nukleinowych bez konieczności potwierdzenia produktów elektroforetycznie.

Wymazy pobrano z rowerów miejskich (z miejsc najczęściej dotykanych przez ludzi, czyli kierownica, hamulec oraz przerzutki) na terenie Szczecina. W doświadczeniu przeanalizowano 50 prób, z których wyizolowano DNA genomowe, a następnie przeprowadzono reakcję LAMP-PCR z zastosowaniem zaprojektowanych przez nas 3 par starterów oraz klasyczną reakcję PCR wraz z wizualizacją elektroforetyczną.

Badania wykazały, że bakterie z rodzaju *Staphylococcus* są powszechne w środowisku, a zastosowana metoda LAMP-PCR odznacza się bardzo krótkim czasem detekcji oraz wysoką czułością.

Preparatyka bifunkcyjnych katalizatorów węglowych dla procesu produkcji 5-hydroksymetylofurfuralu z sacharozy

Michał Gliński

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Zaprezentowane badania koncentrowały się na opracowaniu dwufunkcyjnego (zawierającego zarówno miejsca kwasowe Brönsteda (BA), jak i miejsca kwasowe Lewisa (LA)) katalizatora węglowego do produkcji 5-hydroksymetylofurfuralu (HMF) z sacharozy w zrównoważonym rozpuszczalniku, tj. wodzie. Sama reakcja obejmuje trzy kolejne etapy, a mianowicie

- 1) hydrolizę sacharozy do glukozy i fruktozy (wymagającą miejsc BA),
- 2) izomeryzację glukozy do fruktozy (katalizowaną przez miejsca LA) oraz
- 3) odwodnienie fruktozy w celu utworzenia HMF (na miejscach BA).

Węgłe zawierające miejsca kwasowe Brönsteda i Lewisa (tj. próbki tlenku metalu-HTC) przygotowano metodą hydrotermalnej karbonizacji z wykorzystaniem melasy z trzciny cukrowej jako prekursora węglowego oraz uwodnionych soli $\text{Al}(\text{NO}_3)_3$ lub SnCl_4 jako prekursora tlenku metalu. Tak uzyskane próbki poddano analizie metodą XRD w celu ustalenia formy glinu i cyny w kompozytach. Otrzymane kompozyty Al- i Sn-HTC zostały przetestowane jako katalizatory w transformacji sacharozy do HMF przy użyciu ogrzewania mikrofalowego, a mieszaniny poreakcyjne analizowano techniką HPLC. Stwierdzono, że materiały Al-HTC działały znacznie lepiej w badanym procesie, niż te zawierające w swojej strukturze tlenek cyny, dając wyższe wydajności HMF i niższe wydajności produktów ubocznych. Dodatkowo wykazano, że za pomocą obróbki w odpowiedniej atmosferze możliwe jest kontrolowanie powstających form glinu i cyny w kompozytach.

Czy grafen wzbogacony w azot jest idealny do procesu water splittingu

Mateusz Sztyler, Julia Pachniewska, Karol Kurkowski, Piotr Kamedulski,
Piotr A. Gauden
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wodór jako nośnik energii od pewnego czasu jest przedmiotem intensywnych badań. Choć jego produkcja to obecnie najbardziej rozwijająca się branża, niemal wszystkie techniki jego uzyskiwania zależne są od węglowodorów jako jego źródła. „Zielona” produkcja wodoru i jego magazynowanie jest niezwykle ważne - opracowanie opłacalnych technologii staje się coraz istotniejsze [1]. Kluczowym problemem staje się eliminacja platyny/rodu/osmu/irydu/rutenu z materiałów elektrodowych. Może zostać ona rozwiązana poprzez tworzenie nowych materiałów, w tym systemów hybrydowych, szczególnie opartych o układy węglowe zawierające w swojej strukturze heteroatom azotu [2]. W niniejszym komunikacie omówiono zalety oraz wady procesu water splittingu, a także przedstawiono wyniki dopowania grafenu za pomocą azotu z wykorzystaniem melaminy, chitozanu oraz algi *Chlorelli vulgaris*.

W celu scharakteryzowania materiałów wykorzystano następujące metody badawcze: analizę elementarną, XPS, obrazowanie SEM, HR-TEM, spektroskopię Ramana, XRD, niskotemperaturową adsorpcję azotu oraz pomiary elektrochemiczne (krzywe CV, LSV, testy stabilności ładowanie-rozładowanie).

Uzyskane wyniki wskazują, że zmodyfikowany heteroatomami grafen może być wykorzystany do produkcji elektrod do ogniw, baterii czy superkondensatorów.

1. A. Priyadarsini, B.S. Mallik, *J. Phys. Chem. C* 127 (2023) 18350–18364.

2. P. Kamedulski, J.P. Lukaszewicz, L. Witczak, P. Szroeder, P. Ziolkowski, *Materials*, 14 (2021) 2448.

Wpływ mikrosiedlisk nadrzewnych na zespół ptaków zimujących w nadmorskich borach sosnowych

Kajetan Myszkiewicz, mgr inż. Fabian Przepióra, mgr inż. Jakub Wyka,
mgr inż. Zuzanna Sidorowicz, mgr inż. Weronika Salwa, mgr. Inż. Hubert Bobak
Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Mikrosiedliska nadrzewne odgrywają ważną rolę w kształtowaniu różnorodności biologicznej lasu. Jednak przestrzenne zróżnicowanie rozmieszczenia nadrzewnych mikrosiedlisk poznane jest w stopniu nieznacznym. Silna konkurencja panująca we wnętrzu drzewostanu prowadzi do stopniowego obumierania części drzew, a wilgotny mikroklimat wnętrza lasu sprzyja rozwojowi grzybów, mchów i porostów, co prowadzi do tworzenia nadrzewnych mikrosiedlisk. Jednak drzewa wzrastające przy ścianie lasu osiągają większe rozmiary w następstwie zwiększonego dostępu światła i zmniejszonej konkurencji, a ekspozycja na wiatr, mogący spowodować uszkodzenia mechaniczne, potencjalnie sprzyja tworzeniu nadrzewnych mikrosiedlisk. Powstałe na skutek działania odmiennych czynników abiotycznych zespoły nadrzewnych mikrosiedlisk mogą być wykorzystywane przez zróżnicowane zespoły zwierząt. Liczebność i charakter nadrzewnych mikrosiedlisk może mieć zatem istotny wpływ na rozmieszczenie awifauny w okresie zimowym, gdyż ptaki mając silnie ograniczony dostęp do pożywienia aktywnie poszukują miejsc bogatych w zasoby pokarmowe oraz miejsca do schronienia.

Badania wykonano w lutym 2019 i 2020 roku w nadmorskich borach sosnowych wybrzeża Półwyspu Helskiego. Warunki abiotyczne panujące w pasie wybrzeża tworzą układ doświadczalny, w którym ściana lasu poddawana ekstremalnemu wpływowi wiatru może sprzyjać powstawaniu mikrosiedlisk. Prace terenowe przeprowadzono na powierzchniach badawczych rozmieszczonych w układzie parowym (ściana lasu vs. wnętrze drzewostanu). Każda para składała się z powierzchni kołowej oraz transektu, na których określono zestaw parametrów siedliskowych: zwarcie i skład gatunkowy drzewostanu, średnią pierśnicę i wysokość drzew, liczbę drzew, ilość martwego drewna, ilość i zespół mikrosiedlisk nadrzewnych, a także skład gatunkowy i liczebność ptaków.

Łącznie podczas badań stwierdzono występowanie 44 typów nadrzewnych mikrosiedlisk oraz 18 gatunków ptaków. Najczęściej występującymi mikrosiedliskami były martwe konary, odsłonięcia drewna oraz próchnica nadrzewna. Do najczęściej występujących gatunków ptaków należały czubatka, bogatka oraz pełzacz leśny. Na ścianie lasu odnotowano istotnie mniejszą ilość nadrzewnych mikrosiedlisk oraz niższe bogactwo gatunkowe ptaków w porównaniu do powierzchni zlokalizowanych w zwartym drzewostanie. Niniejsza praca wskazuje na istnienie przestrzennego zróżnicowania liczebności mikrosiedlisk nadrzewnych oraz na pozytywny wpływ mikrosiedlisk na skład gatunkowy i liczebność ptaków zimujących w nadmorskich borach sosnowych.

Projekt ramienia antropomorficznego do wspomagania systemów wizyjnych

Dawid Socholik, Aleksander Skrzypiec

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Wraz z dynamicznym rozwojem technologii druku 3D i rosnącą popularnością tego procesu produkcji, istnieje pilna potrzeba skutecznych systemów monitorowania jakości wydruków. W ramach tego projektu, zaproponowaliśmy rozwiązanie oparte na zastosowaniu algorytmów sztucznej inteligencji do oceny jakości wydruków 3D. W celu automatyzowania procesu wykonywania diagnozy oraz procesu zbierania rzetelnych, znormalizowanych danych został zaprojektowany manipulator antropomorficzny. Początkowe założeniem konstrukcji ramienia był jego udźwig co wpływa na łatwość doboru kamer, oraz obszar roboczy aby była możliwość obsłużenia jak największej ilości modeli drukarek występujących na rynku, od tych najmniejszych jak do tych wielkoformatowych. Konstrukcja miała być prosta, łatwa w modyfikacja i dostrojeniu do potrzeb. Zdecydowaliśmy się przez to na użycie takiej konstrukcji gdzie zmiana długości ramion nie stanowi większego problemu. Części wymagające dokładności zostały zaprojektowane tak aby można je było łatwo wytworzyć w technologii druku 3D. Drukowane przekładnie do ramienia zostały zbadane pod względem emitujących drgań. Badanie te pozwoliły nam przeanalizować jakość druku 3D oraz użyteczność przekładni do precyzyjnych zastosowań jakie były wymagane przy projekcie. Elementy metalowe zostały wykonane ze stali S235. Materiał został wybrany ze względu na łatwą obróbkę oraz niski koszt zakupu. Elementy następnie zostaną zespawane aby stworzyć stabilną i sztywną konstrukcję ramienia. Projekt następnie został wykonany w programie Solidworks oraz zostały wykonane symulacje obciążeniowe aby sprawdzić ugięcia elementów. Nasze badania stanowią odpowiedź na rosnące wyzwania związane z efektywnością procesu druku 3D oraz koniecznością redukcji ilości odpadów. Aktualnie dominujące metody oceny, oparte na analizie wzrokowej lub manualnych pomiarach, cechują się wysokimi kosztami i długimi czasami cyklu.

Zastosowanie sieci neuronowych w celu rozpoznawania wad druku 3D

Dawid Socholik, Aleksander Skrzypiec

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Wraz z dynamicznym rozwojem technologii druku 3D i rosnącą popularnością tego procesu produkcji, istnieje pilna potrzeba skutecznych systemów monitorowania jakości wydruków. W ramach tego projektu, zaproponowaliśmy rozwiązanie oparte na zastosowaniu algorytmów sztucznej inteligencji do oceny jakości wydruków 3D. W celu automatyzowania procesu wykonywania diagnozy oraz procesu zbierania rzetelnych, znormalizowanych danych został zaprojektowany manipulator antropomorficzny. Początkowe założeniem konstrukcji ramienia był jego udźwig co wpływa na łatwość doboru kamer, oraz obszar roboczy aby była możliwość obsłużenia jak największej ilości modeli drukarek występujących na rynku, od tych najmniejszych jak do tych wielkoformatowych. Konstrukcja miała być prosta, łatwa w modyfikacja i dostosowaniu do potrzeb. Zdecydowaliśmy się przez to na użycie takiej konstrukcji gdzie zmiana długości ramion nie stanowi większego problemu. Części wymagające dokładności zostały zaprojektowane tak aby można je było łatwo wytworzyć w technologii druku 3D. Drukowane przekładnie do ramienia zostały zbadane pod względem emitujących drgań. Badanie te pozwoliły nam przeanalizować jakość druku 3D oraz użyteczność przekładni do precyzyjnych zastosowań jakie były wymagane przy projekcie. Elementy metalowe zostały wykonane ze stali S235. Materiał został wybrany ze względu na łatwą obróbkę oraz niski koszt zakupu. Elementy następnie zostaną zespawane aby stworzyć stabilną i sztywną konstrukcję ramienia. Projekt następnie został wykonany w programie Solidworks oraz zostały wykonane symulacje obciążeniowe aby sprawdzić ugięcia elementów. Nasze badania stanowią odpowiedź na rosnące wyzwania związane z efektywnością procesu druku 3D oraz koniecznością redukcji ilości odpadów. Aktualnie dominujące metody oceny, oparte na analizie wzrokowej lub manualnych pomiarach, cechują się wysokimi kosztami i długimi czasami cyklu.

Analiza ekspresji receptorów RLR we krwi królików europejskich jako kluczowych wskaźników odpowiedzi immunologicznej w eksperymentalnym zakażeniu *Lagovirus europaeus*.

Filip Lewandowski
Uniwersytet Szczeciński

Przedmiotem badań była szczegółowa analiza ekspresji receptorów RLR (Retinoic Acid-Inducible Gene 1, RIG-I; Melanoma Differentiation-Associated protein 5, MDA5; Laboratory of Genetics and Physiology 2, LGP2) we krwi królików europejskich w kontekście ich roli jako kluczowych wskaźników odpowiedzi immunologicznej w eksperymentalnym zakażeniu *Lagovirus europaeus*. Eksperyment przeprowadzono na dwóch grupach królików – 10 osobnikach kontrolnych oraz 10 królikach eksperymentalnie zakażonych. Badania skoncentrowano na ekspresji receptorów RIG-I, MDA5 i LGP2, monitorując zmiany co 12 godzin.

Wyniki analizy wykazały, że ekspresja receptorów RLR w krwi królików europejskich podlega istotnym zmianom w odpowiedzi na zakażenie *Lagovirus europaeus*. Każdy z badanych receptorów wykazał znaczący wzrost ekspresji.

Najważniejszym wnioskiem z analizy jest potwierdzenie roli receptora RIG-I jako kluczowego elementu we wczesnej fazie odpowiedzi immunologicznej na zakażenie *Lagovirus europaeus*, co może mieć istotne implikacje dla zrozumienia mechanizmów obronnych królików europejskich. Ponadto, wyniki te wskazują na unikalne aspekty funkcji MDA5 i LGP2 w kontekście eksperymentalnego zakażenia, co otwiera perspektywy dalszych badań nad specyfiką i interakcjami tych receptorów w reakcji immunologicznej królików.

Omawiane badania mają kluczowe znaczenie dla poszerzenia wiedzy na temat odpowiedzi immunologicznej królików europejskich na *Lagovirus europaeus*. W przyszłości mogą one stanowić fundament dla dalszych eksperymentów, mających na celu identyfikację potencjalnych terapeutycznych celów oraz opracowanie skutecznych strategii zwalczania tego wirusa w populacjach królików. Ostateczne wyniki tej analizy mogą przyczynić się do rozwinięcia nowych narzędzi diagnostycznych i terapeutycznych w dziedzinie weterynarii.

Wpływ pasożyta *Toxoplasma gondii* na zmiany zachowania żywicieli.

Kamila Madejczak
Uniwersytet Szczeciński

Pasożytnictwo stanowi formę interakcji między populacjami dwóch gatunków, charakteryzującą się uzależnieniem metabolicznym pasożyta od żywiciela, przy jednoczesnym braku drastycznego wpływu na zmiany liczebności populacji gatunku żywiciela. Obecność pasożytów u żywicieli, w tym u człowieka, może generować różnorodne konsekwencje zdrowotne w narządach i tkankach, a także może prowadzić do obniżenia płodności lub zaburzeń psychicznych. Pasożyty manipulują zachowaniem swoich żywicieli. Głównym powodem manipulacji jest potrzeba rozmnażania się i rozprzestrzeniania. Przykładem pasożyta, znanym z potencjalnego związku z wystąpieniem poważnych zaburzeń psychicznych jest pierwotniak *Toxoplasma gondii*, będący przyczyną toksoplazmozy. Może on być umiejscowiony w różnych tkankach człowieka oraz wielu gatunków zwierząt pełniących rolę żywicieli pośrednich, a rozmnaża się w komórkach nabłonkowych błony śluzowej jelita kotowatych (np. kot domowy), które pełnią rolę żywicieli ostatecznych. Oocysty (sporocysty) pasożyta, które są wydalane przez zarażone koty z kałem, mogą znajdować się w glebie lub w wodzie. U ludzi zarażenie może nastąpić w wyniku przypadkowego spożycia inwazyjnych form pasożytów pochodzących z kału zarażonego kota, przeniesionych do jamy ustnej poprzez zjedzenie nieumytych owoców, warzyw, bądź w wyniku spożycia surowego lub niewystarczająco przygotowanego termicznie pokarmu pochodzenia zwierzęcego. Ponadto, możliwe są inne źródła zakażenia, takie jak transfuzja krwi, przeszczep narządów oraz zarażenie matka – płód w okresie ciąży. W organizmie żywiciela pośredniego, na przykład gryzonia, pasożyt manipuluje jego zachowaniem w taki sposób, że ten nie przejawia instynktu samozachowawczego, a wręcz dąży do konfrontacji z drapieżnikiem, pełniącym rolę żywiciela ostatecznego, co skutkuje wystawieniem się na ryzyko i potencjalną śmierć. Podstawą tego zjawiska są zmiany aktywności neuronów oraz wzrost dopaminy w mózgu gryzonia. Badania wskazują na istnienie współzależności między występowaniem toksoplazmozy u człowieka, a rozwojem zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania, w tym schizofrenii. Celem mojej pracy jest przedstawienie wpływu zakażenia przez *Toxoplasma gondii* na zachowanie człowieka, oraz zaprezentowanie najnowszych badań w tym obszarze.

-
1. Michalik Anna, Jabłońska Anna: Wpływ pasożytniczych bezkręgowców na zachowanie żywicieli. 2018
 2. Kadłubowski R. i Kurnatowska A.: Zarys parazytologii lekarskiej. 1999
 3. Orzechowska U. i Rakus K.: Manipulacja behawioralna. Jak niektóre patogeny wpływają na zmianę zachowania gospodarza? 2021
 4. Frącz G, Kuliga K i inni: Could *Toxoplasma gondii* infection be dangerous? – Systematic review. Journal of Education, Health and Sport. 2023: 103-118
 5. McAuley J.B.: Wrodzona toksoplazmoza. 2014 S30-S35
 6. Boillat M., Hammoudi P. i inni: Neuroinflammation-Associated Aspecific Manipulation of Mouse Predator Fear by *Toxoplasma gondii*. 2020
 7. Fuglewicz, Aleksander J., Patryk Piotrowski, and Anna Stodolak. Relationship between toxoplasmosis and schizophrenia: a review. Adv. Clin. Exp. Med 26.6 (2017): 1031-1036

Węgiel - Siarka - Bor - przyjaciele czy wrogowie w procesach elektrochemicznych?

Julia Pachniewska, Mateusz Sztyler, Karol Kurkowski,
Piotr A. Gauden, Piotr Kamedulski
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Procesy elektrochemiczne to zespół zjawisk związany z procesem wymiany ładunku na granicy faz pomiędzy elektrodą i elektrolitem. Obecnie poszukiwanie idealnych zamienników dla drogich, komercyjnych pierwiastków takich jak platyna, pallad czy ruten jest bardzo istotne.

Może zostać to rozwiązane poprzez tworzenie nowych materiałów, w tym układów hybrydowych, szczególnie opartych o układy węglowe zawierające w swojej strukturze heteroatomy siarki lub boru [1,2]. W niniejszym komunikacie omówiono możliwości syntezy hybryd na bazie grafenu oraz związków zawierających siarkę oraz bor (kwas borowy, siarka organiczna). W eksperymencie wykorzystano następujące metody badawcze: analizę elementarną, obrazowanie SEM, TEM, spektroskopię Ramana, niskotemperaturową adsorpcję azotu oraz pomiary elektrochemiczne (krzywe CV, LSV, testy stabilności ładowanie-rozładowanie).

Co więcej, zrozumienie wpływu niejednorodności materiałów 2D (np. defektów, wakatów i zwłaszcza heteroatomów) na adsorpcję/desorpcję procesów (z fazy gazowej i/lub ciekłej) ma także kluczowe znaczenie dla dalszego rozwoju praktyki adsorpcji oraz produkcji nowych materiałów do istotnych zastosowań. Szczególnie jest to istotne w świetle grafenu, który obecnie można otrzymywać na szeroką skalę.

Ochrona zwierząt domowych na gruncie polskiego prawa ochrony środowiska

Magdalena Nowakowska
Politechnika Bydgoska

Kiedy słyszymy pojęcie „prawo ochrony środowiska”, to pierwszą myślą, jaka przychodzi do głowy są takie zagadnienia, jak ochrona przed zanieczyszczeniami czy gospodarowanie odpadami – jednak to prawo obejmuje dużo więcej tematów m.in. postępowanie ze zwierzętami domowymi. Należy pamiętać, że sytuacja zwierząt domowych jest regulowana przez wiele ustaw, wchodzących w zakres tej specyficznej gałęzi prawa, tj. ustawa o ochronie zwierząt, o ochronie środowiska, o ochronie przyrody. Sama problematyka dotycząca zwierząt domowych jest dość poważna – bowiem rocznie odnotowuje się około 3 tysięcy postępowań karnych z nimi związanych. Taka ilość pokazuje, że nie jest to taki niszowy problem, jak mogłoby się wydawać. Pomimo obowiązywania ww. ustaw, nagminnie występują, zwłaszcza na terenach wiejskich, przypadki rażącego zaniechywania zwierząt domowych, jak i gospodarskich. Wciąż odnotowywane są przypadki głodzenia, znęcania się oraz utrzymywania zwierząt w skrajnie złych warunkach bytowania, tj. brak zapewniania najbardziej podstawowych warunków do życia. Ze względu na niską świadomość społeczeństwa, temat ten powinien być częściej poruszany w sferze publicznej, w celu wprowadzenia jakichkolwiek zmian – bowiem negatywny stosunek człowieka do zwierząt jest jednym ze współczesnych problemów cywilizacyjnych. W moim wystąpieniu zamierzam przedstawić podstawowe prawa, zakazy jak i nakazy obowiązujące każdego posiadacza zwierząt domowych, poprzez analizę odpowiednich aktów prawnych. Będę posiłkować się także literaturą, autorstwa m.in. M. Górskiego jak i K. Sławik.

1. <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/wybrane-ustawy-szczegol/ustawa-o-ochronie-zwier/50889,Ustawa-o-ochronie-zwierzat.html> (dostęp: 03.12.2023).

2. K. Sławik, Traktowanie i ochrona prawna zwierząt w Polsce, „Ius Novum” 2011, Tom 5, Nr 4.

3. M. Górski, Prawo ochrony środowiska, Wydanie 4, Warszawa 2021.

4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie wykazu ras psów uznawanych za agresywne (Dz.U. 2003 nr 77 poz. 687).

5. S. Mroczkowski, A. Frieske, B. Sitkowska, E. Grochowska, D. Piwczyński, Prawne aspekty humanitarnej ochrony zwierząt, „Przegląd Hodowlany” 2015, PH2/2015.

6. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. 1997 nr 111 poz. 724).

Zastosowanie sieci neuronowych do analizy stanu liści jabłoni

Julia Zięba, Aleksander Meysztowicz
Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie

Jednymi z najbardziej popularnych drzew owocowych w Polsce są jabłonie. Hodowane na monogatunkowych plantacjach są szczególnie narażone na ataki pasożytów roślinnych, czy też choroby gatunkowe. O tym czy drzewo jest chore, czy nie można zdecydować m.in. po dokładnej obserwacji liścia danego drzewa. Jednak przy dużej ilości drzewostanów do sprawdzenia to zadanie może się okazać bardzo czasochłonne. Wychodząc naprzeciw temu problemowi wykorzystaliśmy zdecydowaliśmy zaimplementować sieć neuronową, która bardzo szybko określi na podstawie zdjęcia liścia stan jabłoni. Do tego zadania wykorzystaliśmy ogólnodostępny zbiór zdjęć. Na fotografiach widniały liście zdrowe jak i chore na parch jabłoni. Parch jabłoni jest najbardziej pospolitą i groźną chorobą gatunków drzew z rodzaju jabłoni wywoływaną przez *Venturia inaequalis*. Dzięki szybkiej interwencji można zastosować oprysk i zwalczyć chorobę. Uznaliśmy, że zastosowanie do tego problemu sieci neuronowych świetnie się nada i osiągnie wysoką skuteczność. Wykorzystując popularne biblioteki (m.in. pandas i numpy) zaimportowaliśmy nasz zbiór zdjęć. Zawierał on 1000 zdjęć zdrowych liści jabłoni i 1000 zdjęć chorych. Do treningu podzieliliśmy zdjęcia na zbiór treningowy i testowy w stosunku 80/20. Dobierając parametry modelu po treningu udało się uzyskać dokładność około 95%.

Projekt i analiza obliczeniowa endoprotezy krążka międzykręgowego

Martyna Myszograj
Politechnika Poznańska

W ciągu ostatnich 10 lat można zauważyć znaczny wzrost liczby zabiegów na kręgosłupie z zastosowaniem oraz bez stosowania implantów [1]. Jednym z wykorzystywanych w tym celu rodzajów implantów są dynamiczne endoprotezy krążków międzykręgowych, które mogą zapewnić zachowanie ruchomości w segmencie implantacji. Jednak mimo prób jak najbardziej optymalnego doboru materiałów i konstrukcji endoprotezy, jednym z najczęstszych długotrwałych powikłań poimplantacyjnych jest rozwój choroby sąsiednich segmentów [2,3]. Jest to choroba spowodowana przeszywnieniem układu, będącym wynikiem implantacji endoprotezy. Rozwój choroby sąsiednich segmentów może prowadzić do degradacji sąsiednich krążków międzykręgowych oraz konieczności implantacji kolejnych endoprotez. Mimo to, obecnie na rynku dostępny jest tylko jeden model endoprotezy krążka międzykręgowego umożliwiającego implantację dwusegmentową [4]. Dlatego tak ważne jest by ograniczyć rozwój choroby sąsiednich segmentów oraz innych powikłań poimplantacyjnych. Jedną z potencjalnych ścieżek rozwiązania tego problemu jest wprowadzenie dynamizacji układu, np. poprzez zastosowanie struktur naśladujących auksetyki.

Celem przeprowadzonych badań było wykonanie projektu autorskiej konstrukcji endoprotezy krążka międzykręgowego z zastosowaniem struktury auksetycznej oraz wykonanie analizy numerycznej, aby sprawdzić rozkład wartości odkształcenia i naprężenia w strukturach segmentu implantacji i konstrukcji endoprotezy.

W ramach pracy zaprojektowano konstrukcję endoprotezy krążka międzykręgowego przeznaczonego do implantacji w lędźwiowym odcinku kręgosłupa. Następnie opracowano model anatomiczny odcinka lędźwiowego kręgosłupa, zawierającego kręgi L2-L5. W tym celu wykorzystano oprogramowanie SolidWorks 2022. Po przygotowaniu modelu geometrycznego, zdefiniowano warunki brzegowe oraz właściwości materiałowe elementów modelu. Obliczono wytrzymałość endoprotezy z wykorzystaniem Metody Elementów Skończonych (MES). W przeprowadzonej analizie statycznej zadano obciążenie o wartości 500 N, która odpowiada wartości obciążenia występującego podczas postawy bacznej. Wyznaczono deformację całkowitą, odkształcenie i naprężenie występujące zarówno w konstrukcji endoprotezy jak i segmencie implantacji. Próbę dynamizacji układu oraz zwiększenia równomierności rozkładu odkształcenia i naprężenia zrealizowano poprzez dodanie struktury auksetycznej w konstrukcji endoprotezy.

W ramach analizy określono, że największą wartość naprężeń (143,37 MPa w przypadku struktury auksetycznej z Ti13Nb13Zr i 90,903 MPa w przypadku struktury auksetycznej z PPLGF) można zaobserwować na płycie górnej endoprotezy, w miejscu łączenia z wkładką, co potwierdzają również doniesienia literaturowe innych badaczy [4]. Na podstawie wyników określono obszary potencjalnego ryzyka, które można poddać dalszej optymalizacji i wybrano materiał, z którego miałyby zostać wykonana endoproteza. Określono przyszłe kierunki rozwoju projektu, w tym potencjalne możliwości optymalizacji konstrukcji oraz dalszych badań.

NAUKI O PRAWIE I ADMINISTRACJI

Filipińskie ustawodawstwo rodzinne a niedopuszczalność rozwodów

Jakub Ligocki
Uniwersytet Szczeciński

Zgodnie z art. 18 Konstytucji RP, małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Ochrona ta według doktryny oznacza m.in. działania dokonywane przez organy administracji publicznej, mające na celu niedopuszczanie do ich zagrożenia. W Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym przejawem ochrony małżeństwa są rozmaite przepisy, tj. zachowanie małżeństwa zawartego mimo przeszkody wieku. Natomiast w doktrynie jednym z przykładowych stanowisk jest twierdzenie, że regulacja umożliwiająca ustanie małżeństwa na samo żądanie małżonków, bez ingerencji władzy sądowniczej, musiałaby być uznana za niekonstytucyjną. Należy pamiętać o tym, że konieczność ochrony i opieki Rzeczypospolitej Polskiej nad małżeństwem nie jest tożsama z pojęciem nierozzerwalności związku małżeńskiego – nawet, jeżeli kwestia rozpadu małżeństwa jest zjawiskiem o negatywnym wydźwięku z punktu widzenia aksjologii. Zdecydowanie bardziej niemoralnym zabiegiem byłby zakaz rozwodów, co spowodowałoby niezwykle obciążenie psychiczne dla małżonków, między którymi uczucie już dawno wygasło. Jednakże nie każdy kraj zdecydował się na to, aby rozwód był przynajmniej dozwolony. Jednym z nich są Filipiny, które są państwem wyspiarskim zlokalizowanym w Azji Południowo-Wschodniej, położonym na Archipelagu Filipińskim na Oceanie Spokojnym.

Nie licząc Watykanu, Filipiny są jedynym krajem, w którym rozwód jest nielegalny. W swoim wystąpieniu zacznę od kontekstu historycznego oraz zobrazuję, jak na przełomie lat zmieniała się sytuacja prawna dotycząca tego zjawiska. Następnie poddam analizie wybrane przepisy w ustawodawstwie filipińskim, które regulują tę kwestię oraz określę, czy na ich gruncie istnieje jakakolwiek możliwość, aby doszło do ustania małżeństwa.

Domniemanie pochodzenia dziecka w czasie trwania procesu o rozwód

Katarzyna Legut

Uniwersytet Szczeciński

W obecnych czasach, małżonkowie w coraz to większej liczbie decydują się na rozwiązanie zawartego przez nich małżeństwa poprzez rozwód. Z uwagi na ilość spraw w Sądach Okręgowych, a dzięki temu długotrwałe oczekiwanie na wyznaczenie kolejnych terminów rozpraw, a także na specyfikę samych spraw rozwodowych, niektóre procesy od momentu wniesienia pozwu do prawomocnego orzeczenia toczą się latami. W toku postępowania procesowego na przestrzeni tego okresu pojawiają się więc liczne problemy zarówno życiowe jak i prawne, z którymi małżonkowie muszą się mierzyć.

Autor w swoim wystąpieniu pragnie szczególną uwagę poświęcić problematyce domniemania pochodzenia dziecka w czasie trwania procesu rozwodowego. Na podstawie prostego przypadku, w którym to postępowanie o rozwód dotyczy już od kilku lat, a obie ze stron poznały nowych partnerów życiowych, zarówno u strony powodowej jak i pozwanej z nowo stworzonego związku przychodzi na świat potomstwo, autor chciałby pochylić się nad problematyką związaną z domniemaniem pochodzenia obydwu dzieci.

Po pierwsze autor odpowie na pytanie co można zrobić w takiej sytuacji, a także jakie zachodzą domniemania prawne? Czy prawo równo traktuje kobietę i mężczyznę w trakcie procesu rozwodowego w przedstawionej sytuacji? Czy można zaprzeczyć ojcostwo już na etapie ciąży? A także jak zaprzeczyć ojcostwo oraz jak uznać ojcostwo?

Czy domniemanie ojcostwa zawarte w art. 62 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego powinno mieć zastosowanie w przedmiotowej sytuacji, czy można by zaproponować rozwiązanie dogodne dla każdej ze stron, a także odciążające sądy. Rozwiązanie, które byłoby mniej skomplikowane prawnie i administracyjnie, a także powodujące mniejsze obciążenie psychiczne dla młodej matki, przy jednoczesnym porozumieniu się małżonków i uznaniu ojcostwa przez biologicznego ojca dziecka.

Autor w swoim wystąpieniu pochylił się nad przytoczonymi pytaniami, a także rozważył czy obecne rozwiązania prawne są odpowiednie dla przedmiotowej sytuacji, która jest dodatkowym obciążeniem dla małżonków podczas trwania procesu rozwodowego.

Bezpłatne praktyki czy to słuszny zabieg?

Katarzyna Urbańska
Uniwersytet Szczeciński

Bezpłatne praktyki, które spełniają wymogi ustawy, są jak najbardziej legalne, ale czy słuszne? Praktyki studenckie powinny zapewnić zdobywanie wiedzy praktycznej oraz nowych kompetencji. Mają pokazać studentowi, jak wygląda jego przyszły zawód, rozeznąć go w danej branży. Niestety bardzo często możemy spotkać bezpłatne praktyki, które swoim zakresem obowiązków niczym nie różnią się od pracy recepcjonisty.

Wyniki badania przeprowadzonego przez ELSA Poland oraz Portal Pracy i Praktyk Prawniczych praktykiprawnicze.pl wskazują, że 53% studentów prawa odbywających praktyki nie otrzymuje za nie ekwiwalentu pieniężnego. Spośród 2/3 studentów prawa wynagradzanych w systemie godzinowym aż w 43% przypadków otrzymywane wynagrodzenie było niższe od minimalnego. Gdzie postawić granice między nauką, a wyczyskiem? Wielu praktykodawców podkreśla, jak wysokie są koszty utrzymania takowego praktykanta, któremu powinno się poświęcić czas, aby nie tylko go wdwożyć, ale również nauczyć rzeczy przydatnych w późniejszym życiu zawodowym. Bez wątpienia studenci nie mają jeszcze podstawowej wiedzy praktycznej i często wymagają dodatkowej opieki. Natomiast czy na rynku pracy nie jest podobnie?

Koszt utrzymania pracownika jest niewątpliwie wysoki i trzeba mu poświęcić chwile na wdwożenie się, zapoznać go z otoczeniem, często zapewnić odpowiednia szkolenia. Dodatkowo zgodnie z kodeksem pracy to na pracodawcy spoczywa obowiązek ułatwiania pracownikom podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Wyobraźmy sobie sytuację: rozpoczynamy swoją pierwszą pracę jako ekspedientka, nie mamy żadnego doświadczenia, pracodawca jest tego świadomy i mimo to nas zatrudnił. Czy przez to może nam nie zapłacić za przepracowane dni? Oczywiście, że nie. Mamy prawo do wynagrodzenia za pracę, nawet nie możemy się tego przywileju zrzec mimo, że na początku jesteśmy dla pracodawcy „problemem”.

Praktyki to praktyki, są jak szkolenia, a za nie się płaci - jest to dość częsty argument na korzyść bezpłatnych praktyk, który ma ziarnko prawdy. Oczywiście, jeśli praktykodawca spełnia założenia praktyk. Na szkoleniu mamy się uczyć, słuchać i testować swoje umiejętności, jeszcze nie słyszałam o szkoleniach z dziedziny stania w kolejce na poczcie, ale może to kwestia czasu. Warto przy tym zauważyć, że praktyki studenckie są obowiązkowe, a często opcje są ograniczone, właśnie dlatego, że prawo na to zezwala. Część studentów nie będzie miała wyboru i chcąc nie chcąc odbędzie praktyki bezpłatnie.

Czy powinniśmy winić praktykobiorców, że korzystają z takowej praktyki? Nie, w końcu robią to legalnie, pytanie czy jest to etyczne, jest już drugorzędne. Czy warto wprowadzić ściślejsze wymogi, ale jak to zapisać oraz kto ma to egzekwować? Czy wprowadzenie obowiązkowych płatnych praktyk poprawi sytuację studentów? Pytań i rozwiązań jest wiele, warto jednak zadać sobie pierwsze najważniejsze pytanie – Czy bezpłatne praktyki to na pewno słuszny zabieg?

1. <https://elsa.org.pl/news/kampania-dobra-praktyka>

2. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. 1974 Nr 24 poz. 141)

3. Ustawa o Praktykach Absolwentkich z dnia 17 lipca 2009 r. (Dz.U. Nr 127, poz. 1052)

Rola Prezydenta Federalnego w ustroju i praktyce politycznej Republiki Federalnej Niemiec

Krzysztof Żerko

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wystąpienie „Rola Prezydenta Federalnego w ustroju i praktyce politycznej Republiki Federalnej Niemiec” składa się z dwóch części. W pierwszej, na podstawie konstytucji RFN (Grundgesetz), omówione zostaną uprawnienia i funkcje niemieckiej głowy państwa oraz jej miejsce w życiu politycznym Niemiec. W drugiej części zostanie omówiona historia urzędu prezydenta w republice bońskiej, przedstawione zostanie uzasadnienie, dlaczego w porównaniu z okresem weimarskim prezydent RFN ma stosunkowo małe uprawnienia. Poruszony zostanie wątek debaty publicznej na temat zwiększenia roli prezydenta w schyłkowym okresie rządów Adenauera oraz inne zagadnienia związane z tym urzędem. W tej części omówione także zostaną m. in. kontrowersje, które często stanowiły przeszkodę w relacjach polsko-zachodnioniemieckich, takie jak hitlerowska przeszłość działaczy (m. in. członkostwo w NSDAP, rzekomy udział w planowaniu obozów koncentracyjnych), scharakteryzowane zostaną także ich działania przed objęciem urzędu prezydenta w zachodnioniemieckiej polityce oraz w dziejach Niemiec po zjednoczeniu, a także powiedziane zostanie o aferach korupcyjnych, związanych z prezydentami.

-
1. Cziomer E., Zarys historii Niemiec powojennych 1945-1995, Kraków 1997.
 2. Garton Ash T., W imieniu Europy. Niemcy i podzielony kontynent, Londyn 1996.
 3. Kiwerska J., Świat w latach 1989-2009. Wydarzenia-konflikty-procesy, Poznań 2009.
 4. Krasuski J., Historia RFN, Warszawa 1987,
 5. Niemcy współczesne. Zarys encyklopedyczny, praca zbiorowa pod redakcją A. Wolff-Powęskiej, Poznań 1999.
 6. Rola nowych Niemiec na arenie międzynarodowej, praca zbiorowa pod redakcją Z. Mazura, Poznań 1996.
 7. Ustawa zasadnicza (konstytucja) Republiki Federalnej Niemiec, tłumaczenie pod redakcją L. Janickiego, Poznań 2007.

WSTĘP.....	4
NAUKI HUMANISTYCZNE I TEOLOGICZNE.....	5
Droga prawdy w Fenomenologii ducha G. W. F. Hegla.....	5
The Insights into Teaching Chinese Culture in Chinese Language Classes in Poland.....	6
Rytuály słowiańskie wczoraj i dziś, czyli jak kultura Słowian wpłynęła na obecne zwyczaje i tradycje.....	7
Czy młodzi mieszkańcy Pomorza Zachodniego znają historię swojego regionu i czy utożsamiają się z nim? – cele i metoda badań ankietowych wśród zachodniopomorskiej młodzieży.....	8
Obraz śmierci w literaturze dziecięcej. Abstrakt.....	9
Frazeologizmy z komponentem owoc w języku polskim. Aspekty leksykalno-semantyczne.....	10
Modal verbs in lyrics and the evolution of deontic modality in selected studio albums released by Nine Inch Nails / Czasowniki modalne w tekstach utworów muzycznych i ewolucja modalności deontycznej w wybranych albumach studyjnych wydanych przez Nine Inch Nails.....	11
Czy młodzi mieszkańcy Pomorza Zachodniego znają historię swojego regionu i czy utożsamiają się z nim? – cele i metoda badań ankietowych wśród zachodniopomorskiej młodzieży.....	12
Peryfrazy zastępujące toponimy w polskich i serbskich blogach podróżniczych.....	13
Motyw pałacu kryształowego w literaturze rosyjskiej XIX wieku jako obiekt sporu okcydentalistów i słowianofilów.....	15
Post-jugosłowiański nomadyzm i tożsamość na emigracji na przykładzie prozy Lany Bastašić i Bekima Sejanovicia.....	16
Taczki i rowery - wykluczenie komunikacyjne w świetle badań antropologicznych.....	17
NAUKI SPOŁECZNE.....	18
General election 1992 - przegrana w wygranych wyborach.....	18
Switch on the language - code-switching reasons and practices of young adults in Poland in 2022-23 (Włącz język - powody i charakterystyka zjawiska „code-switching” wśród młodych dorosłych w Polsce na przełomie 2022 i 2023 roku).....	19
Taczki i rowery - wykluczenie komunikacyjne w świetle badań antropologicznych.....	20
Oś Oporu jako element irańskiej polityki zagranicznej wobec Bliskiego Wschodu.....	21
Od pierestrojki do ery Putina – perspektywa trzech dekad rosyjskiej telewizji NTV.....	22
Sny w sieci.....	23

NAUKI O EKONOMII, FINASACH I ZARZĄDZANIU.....	24
Szkolenia jako element zarządzania karierą pokolenia Z.....	24
Efektywność wydatków publicznych na cele związane z ekologizacją w powiatach województwa wielkopolskiego w latach 2017-2022.....	25
Cyfrowa transformacja w zarządzaniu: Wykorzystanie nowoczesnych technologii w optymalizacji procesów biznesowych.....	26
Perspektywy wykorzystania sztucznej inteligencji na rynku nieruchomości.....	27
Onboarding – dobre praktyki w wdrażaniu nowych pracowników.....	28
NAUKI O KULTURZE FIZYCZNEJ I NAUKI O ZDROWIU	29
Zmiany w astrocytach i gleju OUN wywołane zanieczyszczeniami powietrza.....	29
Zaburzenia neurologiczne towarzyszące skórze pergaminowatej i barwnikowej.....	30
Aktywność fizyczna jako prewencja chorób cywilizacyjnych.....	31
Nadciśnienie tętnicze a zdrowie psychiczne: Wpływ stresu i depresji.....	32
Trehaloza w terapii zespołu suchego oka.....	33
Co dzieje się w mózgach chorych na ADHD oraz jak wpływa to na ich zachowanie? – analiza zmian w strukturach mózgowych.....	34
Kannabinoidy- nowa alternatywa w leczeniu depresji.....	35
Przyszłość leczenia depresji.....	36
Ocena bezpieczeństwa klinicznego i skuteczności perfluoroheksyloktanu i preparatów zawierających komponenty lipidowe w dysfunkcji gruczołów meiboma.....	37
Rola deprywacji snu w patomechanizmie otyłości i nadciśnienia tętniczego.....	39
Spożycie napoi energetycznych i potencjalne interakcje.....	40
Czy Sztuczną Inteligencję można wykorzystać w diagnostyce obrazowej.....	41
Wpływ zwiększonej masy ciała na dysbiozę jelitową.....	42
Wszechstronne wykorzystanie w medycynie toksyny botulinowej.....	43
NAUKI ŚCISŁE I PRZYRODNICZE.....	44
Od kłątwy Kazimierza Jagiellończyka po Candida auris – o grzybiczych zakażeniach ośrodkowego układu nerwowego.....	44
Pasożytniczy pierwotniak Toxoplasma gondi a zachowanie człowieka.....	45
Groźne i przydatne – poszukiwanie bakterii produkujących barwnik na kąpielisku miejskim w Szczecinie.....	46
Porównanie metody LAMP-PCR z klasycznym PCR w identyfikacji środowiskowej bakterii Staphylococcus aureus.....	47
Preparatyka bifunkcyjnych katalizatorów węglowych dla procesu produkcji 5-hydroksymetylofurfuralu z sacharozy.....	48
Czy grafen wzbogacony w azot jest idealny do procesu water splittingu.....	49

Wpływ mikrosiedlisk nadrzewnych na zespół ptaków zimujących w nadmorskich borach sosnowych.....	50
Projekt ramienia antropomorficznego do wspomaganie systemów wizyjnych.....	51
Zastosowanie sieci neuronowych w celu rozpoznawania wad druku 3D.....	52
Analiza ekspresji receptorów RLR we krwi królików europejskich jako kluczowych wskaźników odpowiedzi immunologicznej w eksperymentalnym zakażeniu Lagovirus europaeus.....	53
Wpływ pasożyta Toxoplasma gondii na zmiany zachowania żywicieli.....	54
Węgiel - Siarka - Bor - przyjaciele czy wrogowie w procesach elektrochemicznych.....	55
Ochrona zwierząt domowych na gruncie polskiego prawa ochrony środowiska.....	56
Zastosowanie sieci neuronowych do analizy stanu liści jabłoni.....	57
Projekt i analiza obliczeniowa endoprotezy krążka międzykręgowego.....	58
NAUKI O PRAWIE I ADMINISTRACJI.....	59
Filipińskie ustawodawstwo rodzinne a niedopuszczalność rozwodów.....	59
Domniemanie pochodzenia dziecka w czasie trwania procesu o rozwód.....	60
Bezpłatne praktyki czy to słuszny zabieg?.....	61
Rola Prezydenta Federalnego w ustroju i praktyce politycznej Republiki Federalnej Niemiec.....	62

STREFA NAUKI

Strefa Nauki to projekt skierowany do studentów Uniwersytetu Szczecińskiego, którzy chcą poszerzyć swoją wiedzę z zakresu realizacji i prowadzenia badań naukowych oraz planują rozpoczęcie kariery badawczej. Przedsięwzięcie skierowane jest do studentów reprezentujących wszystkie dziedziny nauki, w ramach których realizowane są kierunki studiów oraz badania naukowe w Uniwersytecie Szczecińskim.

Uczestnicy projektu zapoznali się z wiedzą ekspercką przekazaną przez specjalistów z danej dziedziny i obszaru, co pozwoliło na rozwinięcie wiedzy, kompetencji i umiejętności niezbędnych dla młodych naukowców.

W ramach Strefy Nauki odbyła się Ogólnopolska Multidyscyplinarna Studencka Konferencja Naukowa, w której udział wzięli zarówno uczestnicy projektu, jak i studenci ze wszystkich ośrodków akademickich w Polsce, którzy realizują badania naukowe lub posiadają dorobek naukowy.

Strefa Nauki to wydarzenie przybliżające, w sposób przystępny i dopasowany do kierunku studiów uczestników, prowadzenie badań naukowych. To okazja do zbudowania relacji z doświadczonymi badaczami, to udział w warsztatach, konsultacjach i zdobycie wiedzy i umiejętności przydatnych w karierze naukowca.

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki
otrzymanych w 2023 r. w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie ziałań na rzecz
środowiska akademickiego”.

